

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΜΑΪΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 17-18

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ τέως Πατριαρχική Ἐξάρχια Δωδεκανήσου. — † Μητροπολίτου Σάμου Βιργιλίου Αἰ ἰδιάζουσαι μορφαὶ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Β' Ἡ ὕψ' ἑκατέρας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀντίληψις περὶ τῆς Ἀποστολῆς. — Βασίλειον Στεφανίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Νέα Ἐρμηνεία τοῦ ὀνόματος τῆς «Πρώτοθευτέρας» Συνόδου. — Πρεσβυτέρου Ἰωάννου Σπ. Ράμφου Τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. — Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν». — Παρατηρήσεων Στήλη: Ἐπικαιρὸς Εὐχή. — Ἡ βῆσις τῆς ἀνασυγκροτήσεως. — Ἡ Ἁγία Γραφή. — Ἡ Ἁγία Σοφία. — Ἀξιόπαινος ἀπόφασις. — Χρονικά.

Ἡ ΤΕΩΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῆ ΕΞΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἐξαρχικῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Δωδεκανήσου ἐντολῆς, τῆς εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Παντελεήμονα ἀνατεθείσης ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπήθυνε πρὸς τὴν Α. Σ. τὸ ἀκόλουθον γράμμα:

ΜΑΞΙΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀριθ. 89

Ἰερώτατε Μητροπολίτα Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, ὑπερίτε καὶ ἑξαρχε Κεντρικῆς Μακεδονίας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν Μετοχότητος κύριε Παντελεήμον, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἰερότητι καὶ εὐχὴν παρὰ Θεοῦ.

Ὅσα καλά καὶ ἀντάξια τῶν προσδοκῶν τῆς Μητροδὸς Ἐκκλησίας ἐπετέλεσε καὶ εὐργάσατο ἡ ὑμετέρα ἀγαπητὴ Ἰερότης κατὰ τὴν ἐν Δωδεκανήσῳ, ἐν ἰδιότητι ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου, ἐξάμηνον περιποῦ παραμονῆν αὐτῆς, μὴ φεισθεῖσα κόπων καὶ μόχθων καὶ παντοίας ἐαυτὴν ὑποβαλοῦσα ταλαιπωρίας πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ παραμυθίαν καὶ στήριξιν τοῦ ἐπὶ μακρὸν δεινῶς ταλαιπωρηθέντος εὐσεβοῦς Δωδεκανησιακοῦ λαοῦ, μετὰ τῆς δεούσης δὲ προσοχῆς καὶ συνέσεως κατευθύνασα καὶ διευθετήσασα τὴν ἕνεκα τῶν περιστάσεων ἔκρυθμον ἐκεῖ ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, οὐκ ἦν δυνατόν ἵνα μὴ ἀμέριστον ἐμπάσωνται τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὸν ἔπαινον τῆς μητροδὸς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν.

Τὴν ἐπὶ τοῖς πολυτίμοις ταύταις ἐν Δωδεκανήσῳ

ὑπηρεσίαις τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς Ἰερότητος εὐαρέσκεσαν καὶ τὸν δίκαιον ἔπαινον τῆς Ἐκκλησίας ἄσμενοι, ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἀνατεθείσης αὐτῇ ἐντολῆς, ἐκφράζοντες πρὸς αὐτὴν, ἐξ ἀποφάσεως συνοδικῆς, καὶ διὰ τοῦ παρόντος Πατριαρχικοῦ ἡμῶν Γράμματος καὶ ἀγαστὰς πάντοτε προσφέρειν ὑπηρεσίας, πρὸς δόξαν τοῦ πανεντίμου ὀνόματος τοῦ Κυρίου καὶ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ χάρις Αὐτοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἰερότητος.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΑΞΙΜΟΣ ΚΗΛΙΣΤΡΙΑΝ ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ἡ δὲ Ἱερά Σύνοδος διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἐξέφρασε πρὸς τὴν Α. Σ. ἐπὶ τῇ συνελθείσῃ ἀποστολῆς αὐτοῦ τὴν εὐαρέσκεσαν αὐτῆς δὲ ἔπειτα:

Ἀριθ. | Πρωτ. 204 Ἀθήναις 17 Φεβρουαρίου 1947
| Διεκπ. 168

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 6 Φεβρουαρίου 1947 πληροφορηθεῖσα παρ' ὑμῶν τὴν λήξιν τῆς ἀνατεθείσης ὑμῖν Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας πρὸς μελέτην τῆς ἐν Δωδεκανήσῳ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ ὑπόδειξιν τῶν δεόντων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἐξ αὐτῆς προκύπτόντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἔγνω, ὅπως ἐκφράσῃ ὑμῖν τὴν εὐαρέσκεσαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦτο μὲν, διὰ τὴν ἱκανότητα, μεθ' ἧς ἐχειρίσθητε τὴν ἀνατεθείσαν ὑμῖν ἀποστολὴν ὥστε αἰσίως νὰ τερατίσητε αὐτὴν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ διὰ τὴν καρποφόρον ὑμῶν ποιμαντορικὴν τε καὶ ἐθνικὴν δράσιν, ἣν ἀνεπτύξατε ἐπὶ ἐξάμηνον, ὑποβληθέντες εἰς ἀτρύτους πόνους πρὸς παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν ποιμνίου διατελέσαντος ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὄλας ὑπὸ τὸ πέλμα δεινῶν τυράννων, εὐχόμενῃ ἅμα τῷ δομῆτορι Θεῷ, ὅπως κρατύνη τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ παρέχη αὐτῇ πᾶσαν εὐλογίαν, ἵνα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτῆς ἱκανότητος περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξυψηροτῆ τὰς ἀνάγκας τῆς Μητροδὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας πρὸς δόξαν τῆς κεφαλῆς Αὐτῆς, τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

† Ο Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Δ. Κοτζιάς

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον «διὰ Β. Διατάγματος

ΑΙ ΙΔΙΑΖΟΥΣΑΙ ΜΟΡΦΑΙ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΟ ΒΑΘΥΤΕΡΟΝ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Β'. Ἡ ὑφ' ἐκατέρας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν
ἀντίληψις περὶ τῆς Ἀπολυτρώσεως.

Διάφοροι προσανατολισμοὶ πιστοποιοῦνται μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς ἀπολυτρώσεως. Ἡ ρωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἀναπτύχθεισα ἐντὸς νομικοῦ πνεύματος, ὅπως ἦτο ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀρχαίας Ρώμης, ἐστίας νομικῶν καὶ δικαστικῶν τύπων, ἀντελήφθη τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ χριστιανοῦ κατὰ τρόπον νομικόν. Ἡ ἁμαρτία ἐξοργίζει τὴν θεῖαν δικαιοσύνην. Διὰ τὴν ἐξιλεωθῆ ἡ τελευταία, ἀνάγκη ἢ ἁμαρτία νὰ διέλθῃ διὰ πόνων, διὰ πονῶν, διὰ τοῦ καθαρτηρίου πυρός· μόνον ὑπ' αὐτὸν τὸν ὄρον μαλάσσεται ἡ θεία ὀργὴ καὶ ἐκχέεται εἰς ἔλεος ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν κρατεῖ ἡ ἀντίληψις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς πρὸς τοῦτο. Ἡ θυσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τονίζεται εἰς τοὺς πόνους τῆς, ποὺ ἐξευμενίζουσι τὴν θεῖαν ὀργήν, ποὺ συμφιλίωνουσι τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν Θεόν. Δὲν ἐξαιρεται ὡς θυσία θείας ἀγάπης, ποὺ ἀκτινοβολεῖ καὶ λυτρῶναι, ποὺ φωτίζει καὶ μεταμορφώνει τὸν κόσμον καὶ τὴν ζωὴν. Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ὁ Σταυρὸς, ὡς ἐξιλέωσις τῆς θείας δικαιοσύνης, εἶναι τὸ κέντρον τῆς λυτρώσεως.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ὁ λυτρωμὸς ἐνεργ-

ἀπὸ 14ης Φεβρουαρίου 1947 προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ ἀπενεμήθη ὁ Σταυρὸς τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Β. Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α' εἰς τὴν Α. Σ. τὸν Μητροπολίτην Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Παντελεήμονα» (Ἐφ. Κυβ. 5 Μαρτίου 1947, τ. Γ' φ. 49).

Ὁ δὲ Δήμαρχος Ρόδου ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σεβ. Ἐδέσσης τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφον:

Σεβασμιώτατε,

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν Ὑμῖν, ὅτι τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως Ρόδου, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 23 τῆς 3/3)17, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης προσέφερε, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀνατεθείσης Αὐτῇ Ὑψηλῆς ἐντολῆς, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Δωδεκανήσου, ἀπεφάσισεν ὅπως μετονομάσῃ τὴν ὁδὸν Σύμης εἰς ὁδὸν «Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου Παντελεήμονος».

Ἐπιφελούμαι τῆς εὐκαιρίας νὰ Σᾶς εὐχαριστήσω καὶ πάλιν διὰ τὴν λαμπρὰν ἐνταῦθα δρασίν Σας ἐκ μέρους τοῦ Ροδιακοῦ Λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύω, καὶ τοῦ Δωδεκανησιακοῦ τοιούτου, τοῦ ὁποῖου διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα, μὲ τὰς εὐχαριστίας δὲ αὐτὰς ἐνῶν καὶ τὰς ἀτομικὰς μου τοιαύτας.

*Ἐν Ρόδῳ τῇ 8/3)1947.

Λιατελῶ μετὰ πάσης τιμῆς

Ὁ Δήμαρχος

Γαβριὴλ Χαρίτος

γείται περισσότερο ἐντὸς τῆς καθολικῆς μεταμορφώσεως, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Ἐντεῦθεν κέντρον τῆς θρησκευτικῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς μεγάλης προσδοκίας εἶναι τὸ Πάσχι, ἑορτὴ τοῦ θριάμβου τῆς θεανδρικής φουσιολογίας τοῦ Λυτρωτοῦ, τοῦ χαροποῦ φωτός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀνακαινίζεται ὁ κόσμος καὶ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης. Δὲν παραγνωρίζεται ἡ σημασία τοῦ Σταυροῦ ὡς ἰλασμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ δὲν ἀναπαύεται ἐπ' αὐτοῦ ἡ ὀρθόδοξος ἀντίληψις, ἀλλὰ διέρχεται δι' αὐτοῦ καὶ βαδίζει εἰς τὴν Ἀνάστασιν. Ἡ θεωρία περὶ δικαιοσύνης καὶ σωτηρίας εἶναι οἰκειότερα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Δυτικοὶ πατέρες ἡσχολήθησαν περισσότερο μὲ τὰ ζητήματα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς θείας χάριτος, μὲ τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν, μὲ τὸν βαθμὸν τῆς πίστεως, τῆς ἐλευθερίας ἢ τῆς θείας χάριτος, ποὺ ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν σωτηρίαν. Εἶναι ἡ πίστις ἢ ἀποφασιστικὴ δύναμις τῆς σωτηρίας; ἢ ἡ θεία χάρις; Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἱεροῦ Αὔγουστίνου καὶ τοῦ Πελαγίου διεξήχθησαν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀργότερον ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου ἔδωκε τὸ βάρος τῆς σωτηρίας εἰς τὴν θεῖαν χάριν, ἀφοῦ ἡ ἁμαρτία, κατ' αὐτόν, εἶχε συντρίψει ὅλοσχερῶς τὴν ἀνθρωπίνην ἐλευθερίαν, εἶχεν ἀφανίσει τελείως τὴν θεῖαν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ζητήματα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωτηρίας ἦσαν τὰ πρωτεύοντα θρησκευτικὰ προβλήματα διὰ τοὺς πατέρας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐκυριαρχήθησαν ἀπὸ τὰ προβλήματα αὐτὰ ποὺ ἀπησχόλουν τὴν ἀτομικὴν σωτηρίαν ἐνὸς ἐκάστου. Μία προοπτικὴ καθολικώτερας ἀναγεννήσεως καὶ λυτρώσεως προσηνατόλιζε τὴν θρησκευτικὴν τὴν πνοήν. Περισσότερον ὁ κόσμος καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ὡς λυτρωμένοι ἐντὸς τοῦ φωτός καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἦσαν ἡ ἐννοήσις των, ἡ θεωρία των. Ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ θέωσις τῆς Κτίσεως, ἐντεῦθεν καὶ ἡ θεωρία τῆς ἀποκαταστάσεως. Οἱ θεωρητικοὶ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Ὀριγένης, οἱ Γρηγόριοι Νύσσης καὶ Ναζιανζηνός, μόνον ἐντὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἠδύναντο νὰ γεννηθοῦν. Ὀλιγότερον τοὺς ἐνδιέφερον ἡ προσωπικὴ σωτηρία καὶ μακαριότης, ἡ καταδίκη εἰς κόλασιν αἰώνιον, καὶ περισσότερο ἡ μεταμόρφωσις, ἡ θέωσις τοῦ παντός, ἐντὸς τῆς ὁποίας πραγματοποιεῖται ἡ λύτρωσις.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κατατείνει εἰς τὸν ὡς ἄνω μέγαν σκοπὸν τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ὀλοκληρώθη εἰς τὸν κόσμον, ὁ χριστιανισμὸς εἶναι κατατετημένον. Ἐκατομμύρια ὀλόκληρα παραμένουν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καθολικὸς σκοπὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐνῶ ἐξεπληρώθη ἐντὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπου διαβλέπεται ὁ καινὸς οὐρανὸς καὶ ἡ καινὴ γῆ, πραγματοποιεῖται ἐντὸς τῆς ἱστορίας μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία, ὡς εἴπομεν, εἶναι Θεὸς-κόσμος, Θεὸς-ἀνθρωπότης, τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον ὀφείλει νὰ κινηθῆ εἰς δρασίν

και αναλόγους πνευματικὰς δημιουργίας πρὸς πραγμάτωσιν τῆς θεανδρικῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας, τῆς θεώσεως τοῦ κόσμου. Ἐντεῦθεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἶναι δυναμικὴ. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἀτελής. Ἡ σημερινὴ μορφή της δὲν ἐκφράζει ὅλον τὸ βάθος της. Τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰσδύει εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοὺς καλεῖ εἰς σύμπραξιν μετὰ τῆς θείας χάριτος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς οἰκιοποιήσεως τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν περὶ τῶν ἐσχάτων. Ἡ ἱστορικὴ της ἔκφρασις δὲν εἶναι τὸ πλήρωμά της. Ἡ Δευτέρα ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς θείας βασιλείας ὡς βασιλείας φωτός, ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, εἶναι τὸ ὄραμά της, ὁ μεγάλος σκοπὸς τῆς πορείας της εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δὲν προσέχει πολὺ τὴν Ἀνάστασιν, τὴν μεταστοιχείωσιν τοῦ κόσμου, ὡς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. Δὲν δέχεται τὴν δυναμικότητα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ἔννοια τοῦ δυνάμει ἐν τῷ Θεῷ θεωρεῖται ἀτέλεια. Ὁ Θεὸς εἶναι καθαρὰ ἐνέργεια (acte pur). Ὁ Ἀριστοτέλης ἐθεώρει τὸ δυνάμει ὡς τὸ μὴ ὄν. Τὸ εἶδος, ἡ ἐνέργεια ἦτο τὸ ὄν, ὁ Θεὸς εἶναι τὸ καθαρὸν εἶδος, ἡ καθαρὰ ἐνέργεια. Ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου, μεγάλου θεολόγου τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ποῦ εἶναι ὁπαδὸς τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας, δὲν εἶναι εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀποψιν αὐτήν. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ὅλος ἐνέργεια, καὶ τὸ δυνάμει, ὡς τὸ μὴ ὄν, δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν φύσιν του, καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὅπως ἐνέργεια, δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶναι δυναμικὴ, εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ὀλοκλήρωσίν της, διὰ τοῦτο δὲν πρόκειται νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸ μέλλον, εἰς τὸ τέρας τῶν αἰώνων. Ἡ σωτηρία, παρασκευασθεῖσα διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, εἶναι ἀποταμιευμένη ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεταδίδεται εἰς ἕνα ἕκαστον διὰ τῆς θείας χάριτος. Ἡ Ἐκκλησία ἦθεν ἐνδιαφέρεται νὰ ἀπλωθῆ κατ' ἔκτασιν πρὸς κατάκτησιν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς γῆς, διότι πιστεύει ὅτι ἡ θεία χάρις ποῦ ἐγκλείει μέσα της, ποῦ τὴν διαχειρίζεται ἡ ἱεραρχία της, εἶναι ἐπαρκὴς εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ καίθενός. Ἡ μεταποίησις, ἡ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου δὲν εἶναι τὸ ὄραμά της.

Οἱ πατέρες της, οἱ διδάσκαλοί της εἶναι ἀριστοτελικοί, οἱ πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἦσαν πλατωνικοί. Οἱ ἀνατολικοὶ ἦσαν θεωρητικώτεροι, ἱκανώτεροι εἰς τὴν κατανόησιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν μυστηρίων τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας. Αἱ ἰδέαι τοῦ Πλάτωνος ποῦ εἶναι ὁ νοητὸς κόσμος, διευκολύνουν τὴν διείσδυσιν εἰς τὰ βάθη καὶ τὰ μυστήρια τοῦ πνεύματος. Αἱ ἰδέαι δὲν αἰωροῦνται μόνον εἰς τὸ νοητὸν στερέωμα, ἀλλ' εἰσδύουν εἰς τὸν κόσμον καὶ δίδουν σάρκα καὶ μορφήν εἰς τὰ ὄντα διὰ νὰ γίνουν τὰ τελευταῖα τὰ ἀντίτυπα τῶν ἰδεῶν. Ὁ αἰσθητὸς κόσμος ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ὁ δὲ κόσμος τῶν ἰδεῶν ἀναπαύεται εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ὑπάρχει ἕνας κόσμος οὐράνιος, μία ἀνθρωπότης καὶ μία Ἐκκλησία οὐράνιοι, ἕνας

κόσμος ἰδεῶν ποῦ ἐνώνουν τὸν Δημιουργὸν καὶ τὴν Δημιουργίαν, τὸν Θεὸν καὶ τὸν κόσμον. Ἡ ἔνωσις αὕτη ἐμβλέπεται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ποῦ εἶναι Θεὸς-κόσμος καὶ Θεὸς-ἀνθρωπότης.

Ὁ Ἀριστοτέλης, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Πλάτωνα, ἐδίδασκεν ὅτι δὲν ὑπάρχει νοητὸς κόσμος ἰδεῶν, ἀλλ' αἱ ἰδέαι ὡς εἶδη καὶ μορφολογικαὶ δυνάμεις εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν ὄντων, ἐντὸς τῶν πραγμάτων. Δὲν ὑπάρχει ὕλη χωρὶς εἶδος εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἶδος ἄνευ ὕλης εἶναι ὁ Θεός. Ἄλλ' ὡς τοιοῦτος Θεὸς εἶναι ἔξω τοῦ κόσμου, ἔξω πάσης ἐπιδράσεως ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ ἀριστοτελικὴ φιλοσοφία, ἀπὸ τῆς ὁποίας διεπνεόντο καὶ οἱ σχολαστικοὶ θεολόγοι τῆς Δύσεως, εἶχε δημιουργήσει προσανατολισμοὺς ἀναλόγους, τὴν ὠδήγησεν εἰς ἐπιστημονικωτέραν καὶ πρακτικωτέραν κατεύθυνσιν, εἰς υἰοθέτησιν ἐπιστημονικῶν μεθόδων, τὰς ὁποίας ἀνεστήλωσε τὸ μεγάλο ἐπιστημονικὸν πνεῦμα τοῦ φιλοσόφου. Ἡ φύσις μετὰ τοὺς νόμους της, μετὰ τὴν τελεολογικὴν της κίνησιν, ἡ ζωὴ εἰς τὰς βιολογικὰς τῆς λειτουργίας, ὡς ζωολογία, ὡς κλίμαξ ζώντων ὁργανισμῶν, σημειώνουσα μίαν ἐνότητα εἰς τὴν πρόοδον τῆς Δημιουργίας ἀπὸ τῶν ἀτελεστερόων εἰς τὰ συνθετώτερα, ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ ὄπου ὁ λόγος, ἡ ἐπιστημονικὴ του μέθοδος, ἡ ποιητικὴ του, ἡ πολιτικὴ μορφή τῆς ζωῆς εἶναι θέματα αὐτοτελή, ὅλα αὐτὰ ἐξετάζονται ἄνευ σχέσεώς τινος πρὸς ὑπερκosμίου ἰδέας, πρὸς ὑπερτέλειον ζῶντα Θεόν. Ὁ Θεὸς τοῦ φιλοσόφου, ὡς καθαρὸν εἶδος, ὡς καθαρὰ ἐνέργεια, ὡς κινῶν καὶ κινούμενον ἐν ταῦτῳ, εἶναι προῖον λογικῆς ἀναγκαιότητος, δικαιολογία τῆς αἰτιώδους συναφείας τῶν ὄντων, δὲν εἶναι ζωὴ ποῦ ἐμπνέει τὸν κόσμον. Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐνέπνεον περισσότερο τὸν ἀνθρώπου εἰς τὰς συλλήψεις των, τὴν τέχνην των, τὸν ρυθμὸν τῆς ζωῆς των ὡς κράτους καὶ κοινωνίας. Ἡ φιλοσοφία αὕτη, ποῦ θεωρεῖ τὸν κόσμον ὡς ὑπάρχοντα καὶ κινούμενον αὐτοτελῶς ἐντὸς τῶν ἰδίων δυνάμεων, εἶχε δημιουργήσει τὴν ἀτμόσφαιραν, μέσα στὴν ὁποίαν ἡ χριστιανικὴ ἀντίληψις περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπου εἰς τὴν Δύσιν ἐμορφώθη κατὰ τρόπον, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ παραμένῃ ὑπερκόσμιος καὶ ἡ ἐπίδρασις του ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ κόσμου νὰ εἶναι μᾶλλον ἔξωτερικὴ. Ἐντεῦθεν ἡ ἀντίληψις περὶ ἀνθρώπου ὡς φυσικοῦ ὄντος, τὸ ὁποῖον ὕστερον δέχεται τὰς θείας δωρεάς, ἵνα δι' αὐτῶν δυνηθῆ νὰ κατανοήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τῆς τελειοποιήσεώς του. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πτώσιν ὁ ἄνθρωπος χάνει τὰ θεία δῶρα καὶ ἀφίπνεται εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν, καὶ διὰ νὰ δικαιοθῆ, νὰ λυτρωθῆ, ὀφείλει νὰ συμμερισθῆ τὰς δυνάμεις τοῦ Σταυροῦ, νὰ συναισθανθῆ τοὺς πόνους ποῦ τοῦ γεννᾷ ἡ βίωσις τῆς ἁμαρτωλοῦ ζωῆς του. Πάντως ἡ δικαιοσύνη ἐνεργεῖται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ποῦ εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ πιστὸς διὰ τῆς ἱερωσύνης, ἡ ὁποία διαχειρίζεται τὴν θείαν χάριν, γίνεται μέτοχος τῆς λυτρώσεως, τέκνον τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ φρούριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ χριστιανὸς προφυλάσσεται ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Ἐξω τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία.

Ἀλλὰ καὶ ἡ προτεσταντικὴ χριστιανικὴ ἀντίληψις

ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν πτώσιν ἔσβυσεν ὀλοσχερῶς ὡς θεία εἰκὼν, καὶ μόνον τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ τὸν σώσῃ, ὑποτιμᾷ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πνευματικὴν του ἀξίαν εἰς βαθμὸν, ὥστε παραμένει ὡς θρησκευτικὸν ὄν εἰς παθητικὴν κατάστασιν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεία χάρις τὸν ἀνεγείρει ἐκ τοῦ σκότους τῆς πτώσεως, τὸν ἐνισχύει νὰ γνωρίσῃ τὸ θεῖον θέλημα, νὰ οἰκειωθῇ διὰ τῆς πίστεως τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως.

Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁ πιστὸς δέχεται τὴν θεϊαν χάριν ἐντὸς τῆς θείας εἰκόνας, ἐντὸς τῆς ἑλευθερίας, ποὺ διετηρήθησαν καὶ μετὰ τὴν πτώσιν ἔστω καὶ ἐξησθενημένα. Ἡ ἑλευθερία, φωτιζομένη ἀπὸ τὴν θεϊαν χάριν, συμπράττει μετ' αὐτῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς προσδοκωμένης βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἠθικὴ τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς δημιουργίας ἐνεργεῖται διὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ Νόμου. Ὁ χριστιανός, ἐνούμενος διὰ τῆς πίστεως μυστικῶς μετὰ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, αἰσθάνεται τὴν ζωὴν του ὡς χροῶς, ὡς σταυρὸν, ὡς ἐλπίδα φωτός, ἀναστάσεως. Εἰς κάθε ἠθικὴν πράξιν του δημιουργεῖ ἐκάστοτε ἓνα «νέον ἠθικὸν ἀγαθόν», τὸ ὁποῖον ὡς νίκη κατὰ τοῦ κακοῦ γίνεται φῶς ποὺ φωτίζει καὶ ἀκτινοβολεῖ ὄχι μόνον ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐργαζομένου τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τοῦ περι αὐτὸν κόσμου. Ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ ὡς δύναμις δικαιοσύνης δὲν παραθεωρεῖται, ἀλλ' ἐμβλέπεται ἐν τῷ Σταυρῷ τὸ μέγεθος τῆς θείας ἀγάπης ποὺ ἀκτινοβολεῖ καὶ θριαμβεύει ἐντὸς τῆς Ἀναστάσεως ὡς φῶς καὶ δύναμις ἀναδημιουργίας καὶ θεώσεως τοῦ κόσμου. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δὲν ὑποτιμᾷ τὴν θεϊαν ἐνέργειαν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς δικαιοσύνης καὶ σωτηρίας, ἀλλὰ βαρύνει ἡ ἰδία ὡς ἰσχυρὰ δογματικὴν εἰς τὴν ἀφρασίαν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀποδεικνύει τοῦτο ἡ θεωρία τῆς περὶ τῶν ὑπερτάκτων ἔργων καὶ ἀξιωμασιῶν ὄχι μόνον τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἁγίων ἀνδρῶν, τὰ ὁποῖα διαθέτει ἡ Ἐκκλησία πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων ἐκείνων, ποὺ ἐπιζητοῦν καὶ ἐν τῇ ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον, ἐντὸς τοῦ καθαρηρίου πυρός, τὴν δικαίωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν των. Τονίζεται ἐν αὐτῇ ἡ ἀνθρωπολογικὴ ἀρχή, τὸ ἀνθρώπινον ὄρατον στοιχεῖον τῆς ὀργανώσεώς της. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν βαθυτέραν ἀντίληψιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, θεωρεῖται μᾶλλον ὡς αὐτοτελὴς πραγματικότης, μακρὰν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἡ διδασκαλία της περὶ τῶν πρωτοπλάστων ὡς φυσικῶν δημιουργημάτων, τὰ ὁποῖα ἀργότερον προικίζονται μετὰ θείας δωρεάς. Ἄλλως τε ὁ ἄνθρωπος, ὡς τέκνον τῆς φύσεως, ἔχει τὴν διανοητικὴν του δύναμιν, τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος, ἀνεξαρτήτως τῆς θείας χάριτος, δύναται νὰ δημιουργήσῃ, νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλοσοφῶν νὰ ἀνεύρῃ τὸν Θεόν, ἀδιάφορον ἂν δὲν τὸν κατανοῇ ὡς χριστιανικὸν Θεόν, ὡς τὸν ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς Λυτρωτῆς. Τοῦτο ἐβεβαίωσεν ἡ ἐν Βατικανῷ Σύνοδος τοῦ 1869 κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν, ὁ ὁποῖος ἠρνεῖτο εἰς τὸν ἄνθρωπον πᾶσαν ἠθικὴν ἱκανότητα καὶ πᾶσαν πνευματικὴν δυναμικότητα προσανατολισμοῦ εἰς

ΝΕΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΗΣ «ΠΡΩΤΟΔΕΥΤΕΡΑΣ» ΣΥΝΟΔΟΥ (861)

Ἐνεθυμίζομεν τὰς παλαιὰς ἐρμηνείας τοῦ ὀνόματος «Πρωτοδευτέρας» (Prima-secunda). Κατὰ τὴν καθιερωμένην ἐρμηνείαν, τῆς συνόδου ταύτης ἔγιναν δύο «συνελεύσεις» (συνεδρία), τῶν ὁποίων ἡ πρώτη διελύθη ἀπρακτος. Ὁ Ζωνναρᾶς (ἀρχὰς 12 ἐκρίδος) καὶ ὁ Βαλσαμῶν (τέλη τῆς αὐτῆς ἐκρίδος) ὡς αἰτίαν τῆς διαλύσεως ἀναφέρουσι τὴν διάστασιν καὶ σύγκρουσιν τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπὶ δογματικῶν ζητημάτων (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β' σελ. 647 καὶ ἐξῆς), ἀλλ' αὕτη εἶναι ἀστήρικτος εἰκασία καὶ δεικνύει τὴν δυσκολίαν τῆς εὐρέως τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος τῆς συνόδου. Ἐκτὸς τούτου, αἱ ἐργασίαι τῆς συνόδου πιθανώτατα παρετάθησαν εἰς περισσοτέρας συνεδρίας, ἀφοῦ ἐξητάσθησαν ἐβδομήκοντα δύο μάρτυρες (ἑπτὰ συνεδρία; Hefele, Conciliengeschichte, τόμ. 4, 1879, σελ. 359 καὶ ἐξῆς). Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων παρουσιάσθη τροποποίησις τῆς καθιερωμένης ἐρμηνείας. Αἱ συνεδρία, δηλονότι, τῆς συνόδου τοῦ 861 διεκρίθησαν εἰς δύο τμήματα, ὡς ἐάν συνεκροτήθησαν δύο σύνοδοι, πρώτη καὶ δευτέρα. Τὸ πρῶτον τμήμα ἠσχολήθη μετὰ τὴν καταβίβασιν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίου καὶ τὴν ἀναβίβασιν τοῦ Φωτίου, τὸ δεύτερον ἠσχολήθη μετὰ τὰ λείψανα τῆς εἰκονομαχίας (Hefele, αὐτόθι σελ. 241 καὶ 244). Ἡδὴ ὁ Hergenöther παρετήρησεν, ὅτι καὶ ἡ ἐρμηνεία αὕτη δὲν ἱκανοποιεῖ (Photius, τόμος Α', 1867, σελ. 437 καὶ 438). Ὁ Kattenbusch φρονεῖ, ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς συνόδου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῇ (Herzog-Hauck, Realencyklopaedie, τόμος 15, 1904, σελ. 379, στίχος 11 καὶ ἐξῆς).

Ὡς τρωτὰ τῆς μνημονευθείσης ἐρμηνείας δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ τοὺς ἐπομένους δύο λόγους. Πρῶτον. Ἐπειδὴ ἡ σύνοδος τοῦ 861 εἶχε δύο διάφορα θέματα, δὲν ἔπεται, ὅτι διηρέθη εἰς δύο τμήματα. Αἱ σύνοδοι σπανίως εἶχον ἓν θέμα, ἐν τούτοις οὐδεμία ἄλλη ἐθεωρήθη διαιρεθεῖσα εἰς τμήματα. Δεύτερον. Καὶ ἂν ἀκόμη δεχθῶμεν, ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη διηρέθη εἰς δύο τμήματα, εἰς οὐδενὸς τὸν νοῦν θὰ ἐπήρχετο διὰ τοῦτο νὰ ὀνομάσῃ αὐτὴν «πρῶτην καὶ δευτέραν». Ἡ ὀνομασία αὕτη εἶναι πρωτοφανὴς καὶ περιέχει ἀντίφασιν. Ἀφενὸς μία σύνοδος, ἀφετέρου δύο σύνοδοι. «Ἀπορεῖν τοῖνυν ποιεῖ τοὺς τὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκοντας, πῶς μία οὖσα, πρῶτη καὶ δευτέρα καλεῖται» (Ζωνναρᾶς ἐν Ράλλ-

τὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ.

Ἐπεται: Γ' Ἡ διαφορά τοῦ πνεύματος τῆς ὁμοιατικῆς καὶ τῆς ὀρθολόξου θρησκευτικῆς τέχνης, καὶ τὸ εἰς τὸν ἐγελισμόν, τὸν χιλιερισμὸν, τὸν φασισμὸν καὶ τὸν κομμουνισμὸν κατάντημα τοῦ δυτικοῦ προτεσταντισμοῦ.

λη και Ποτλή, Σύνταγμα, τόμος 2, σελ. 647, πρβλ. και Βαλσαμών, αὐτόθι σελ. 648).

Ἡ σύνοδος τοῦ 861 δὲν ἦτο τοῦλάχιστον ἡ πρώτη ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου συγκροτηθεῖσα, ἵνα δοθῆ οὕτως ἐξωτερικὴ τις ἀφορμὴ, ἵνα ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς συνόδου εἰς δύο τμήματα ὀνομασθῆ πρώτη καὶ δευτέρα. Πρὸ αὐτῆς εἶχε συγκροτηθῆ ἄλλη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, κατὰ τὸ ἔτος 858. Ὁ Hergenröther, ζητῶν νὰ εὑρῆ λογικὴν τινα ἐρμηνείαν τοῦ ὀνόματος, ἠναγκάσθη νὰ συνδυάσῃ τὰς δύο ταύτας συνόδους (τοῦ 861 καὶ 858). «Ἡδύνατό τις τὸ ὄνομα «Πρώτη-Δευτέρα» (Prima-secunda) ἴσως καὶ ἐκ τούτου νὰ ἐξηγήσῃ, ὅτι ἡ σύνοδος τοῦ 861 ἐπανέλαβε καὶ ἐνίσχυσε τὰς ἀποφάσεις τῆς προηγουμένης συνόδου τοῦ 858 ἐναντίον τοῦ Ἰγνατίου καὶ οὕτω, τρόπον τινά, παρουσιάζεται ὡς ἡ πρώτη καὶ δευτέρα σύνοδος τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων» (Photins A', 438). Καὶ ἡ ἐρμηνεία αὕτη δὲν ἱκανοποιεῖ. Ἡ σύνοδος τοῦ 858 δὲν συνεχωνεῦθη μετὰ τῆς συνόδου τοῦ 861, ἀλλ' ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται καὶ ἀναφέρεται ἰδιαιτέρως. Ἐκτὸς τούτου, ἡ σύνοδος τοῦ 861 ἐθεωρεῖτο οἰκουμενικὴ. Αἱ προηγούμεναι οἰκουμενικαὶ σύνοδοι εἶχον ἤδη ἀριθμηθῆ ὡς πρώτη, δευτέρα καὶ καθ' ἐξῆς, ὥστε νὰ μὴ εἶναι πλέον δυνατόν νὰ γίνῃ οἰσοδῆποτε συνδυασμὸς τῶν δύο τούτων ὀνομάτων.

Ὅτι ἡ Σύνοδος τοῦ 861 ἐθεωρεῖτο οἰκουμενικὴ, ἔχομεν τὰς ἐπομένους μαρτυρίας. Οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τῆς συνόδου, ἵνα καλέσωσι τὸν πατριάρχην Ἰγνατίον νὰ παρουσιασθῆ, εἶπον πρὸς αὐτόν: «εἰς τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀνυπερθέτως ἀπάντησον» (Νικήτα Δαβίδ, τοῦ Παφλαγῶνος, Βίος τοῦ Ἰγνατίου, ἐν Migne, τόμος 105, στήλη 517, C). Ὁ Βαλσαμών (τέλη τῆς 12 ἐκ)ρ(δος) λέγει τὰ ἐπόμενα. «Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Φωτίου, τοῦ τὸ νομοκάνονον συνθεμένου, συνεκροτήθη κατὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου οἰκουμενικὴ σύνοδος» (Ράλλη καὶ Ποτλή, Σύνταγμα, τόμος 2, σελ. 648). Ἐν ταῖς συλλογαῖς οἱ κανόνες τῆς συνόδου ταύτης ἐτοποθετοῦντο ἐνίστοτε ἐν συνεχείᾳ τῶν κανόνων τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ὡς δεικνύει τὸ Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλή, οἱ ὅποιοι συμπεριέλαβον αὐτοὺς εἰς τὸν τόμον, τὸν περιέχοντα τοὺς κανόνας τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, μετὰ τοὺς κανόνας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς συνόδου (τόμος 2ος σελ. 647 καὶ ἐξῆς). Ἡ σύνοδος τοῦ 861 ὄχι μόνον ἐθεωρήθη οἰκουμενικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐξωμοιώθη πρὸς τὴν Α' οἰκουμενικὴν σύνοδον τῆς Νικαίας (325). Ἴσως ἐκ τῶν προτέρων ἐλήφθη φροντίς, ἵνα οἱ μέλλοντες νὰ μετὰσχῶσι τῆς συνόδου τοῦ 861 ἐπίσκοποι φθάσωσι τὸν ἀριθμὸν 318, ὁ ὅποιος εἶχε καθιερωθῆ διὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον, πάντως ὅμως ἐλάχιστον ὑπελείφθησαν τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνου. Ὁ Ρώμης Νικόλαος ὁ Α', ἀπαντῶν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κων-

σταντινουπόλεως Μιχαὴλ τοῦ Γ', λέγει τὰ ἐπόμενα. «Θαυμάζομεν οὖν τὸ ὑφ' ὑμῶν λεγόμενον, ὅτι ὑμεῖς οἱ μετασχόντες τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἰγνατίου, ἠριμεῖσθε σχεδόν, ὅσοι καὶ οἱ τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς Νικαίας. Καὶ σκεπτόμεθα, τί δύναται ὠφελεῖσαι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἢ συνάθροισις, ἥς καὶ ὁ ἀριθμὸς γίνεται ἀντικείμενον μιμήσεως, ἐν ᾧ αἱ γνώμαι αὐτῆς παραβαίνονται;» (Igitur quia adinstar Nicaeni verandi Concilii vestrum, qui in depositione Ignatii affuistis, totidem numerare fere dicitis, miramur. Et quid prodesse consideramus ejus numeri collegium posse, ubi ipsius sententiae praevaricantur, cujus et numerus imitatur? Ἐπιστολὴ 5, πρβλ. καὶ Baronius, Annales, τόμος 10, 1603, σελ. 134, ἔτος 861 σημ. 1).

Ὡς ἐκ τοῦ παρατεθέντος χωρίου καταφαίνεται, ὑπῆρχεν ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἡ κατὰ τὰ ἄλλα ἐξωμοίωσις τῆς συνόδου τοῦ 861 πρὸς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον τῆς Νικαίας (325) συνεπήγετο τὴν ἐξωμοίωσιν καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν. Ἐβδομήκοντα τέσσαρα ἔτη προηγουμένως, κατὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς συνόδου (787), ἡ ὁποία ἔμελλε νὰ καταδικάσῃ τὴν εἰκονομαχίαν, εἶχεν ἐπιδιωχθῆ τὸ ἴδιον. Συνεκλήθη εἰς τὴν Νικαίαν, ὅπου εἶχε συγκληθῆ ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν μετασχόντων ἐπισκόπων (308) ἐπλησίασε καὶ τότε τὸν ἀριθμὸν 318 (Hefele, αὐτόθι, τόμος 3, σελ. 458 καὶ ἐξῆς). Σκοπὸς τούτων βεβαίως ἦτο, ἵνα ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐξωμοιωθῆ πρὸς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν. Ἡ σύνοδος τοῦ 861 ἠσχολήθη ἐπίσης μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν καὶ ἐν πλείστοις ἠκολούθησε τὸ προηγθὲν παράδειγμα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς συνόδου, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐξωμοιώσεως πρὸς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον. Ἡ κατὰ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν ἐξωμοίωσις τῆς συνόδου τοῦ 861 πρὸς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον δίδει, καθ' ἡμᾶς, τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὀνόματος «Πρωτοδευτέρα» (Prima-secunda). Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος (787), ἡ ὁποία εἶχε συγκληθῆ εἰς τὴν Νικαίαν, τὸν τόπον τῆς συγκλήσεως τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὀνομάσθη «Δευτέρα ἐν Νικαίᾳ» (Ράλλη καὶ Ποτλή, Σύνταγμα, τόμος Β', σελ. 555 καὶ ἐξῆς). Ἄν ἡ σύνοδος τοῦ 861 συνεκαλεῖτο ἐπίσης εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, θὰ ὀνομάζετο «Τρίτη ἐν Νικαίᾳ». Δὲν συνεκλήθη ἴσως ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐδημιουργήθη ἄλλο ὄνομα, τὸ ὄνομα «Πρώτη δευτέρα», τὸ ὁποῖον ἦτο περισσότερο τιμητικὸν καὶ ἐπομένως περισσότερο εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου ἐκείνης. Οὕτω ἡ σύνοδος τοῦ 861 παρίστατο ὡς ἄλλη πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος, δευτέρα πρώτη, ἢ ὅπερ τὸ αὐτό, πρώτη δευτέρα (ὡς ἐνιαῖον ὄνομα, ὡς τὸ πρωτοδευτέρα).

Ἐνεκα τῶν μεγάλων γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν ἐπὶ τοῦ Φωτίου καὶ μετ' αὐτόν,

ἐνεκα τῶν σπουδαίων συνόδων, αἱ ὁποῖαι συνεκλήθησαν, καὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῆς συνόδου τοῦ 861, ἐλησμονήθη ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἢ δὲ ἀσύνδετος παράθεσις τῶν δυο λέξεων «Πρώτη δευτέρα» κατέστη ἀκατανόητος. Διὰ τοῦτο ἐτροποποιήθη κατὰ τι ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ μορφή τοῦ ὀνόματος. Ὑπειήθη, δηλονότι, ἐν τῷ μέσῳ ὁ σύνδεσμος «καὶ» («Πρώτη καὶ δευτέρα»), ἐνῶ ἡ λατινικὴ μετάφρασις διετήρησε τὴν ἀρχικὴν μορφήν Prima-secunda. Ἡ νέα μορφή τοῦ ὀνόματος «Πρώτη καὶ δευτέρα» ἤνοιξε πλέον τὴν ὁδὸν εἰς ποικίλας ἐσφαλμένας ἐρμηνείας, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀντιθέτως ἐστερέωσαν τὴν νέαν μορφήν τοῦ ὀνόματος. Ἀλλὰ πότε ἐσηματίσθη ἡ νέα αὐτὴ μορφή; Ἡ προσθήκη τῶν κανόνων τῆς συνόδου 861 εἰς τὸν φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου νομοκάνονα ἐγένετο τῷ 883 (Ράλλη καὶ Πολτῆ, Σύνταγμα, τόμος 1, σελ. 8 καὶ 9, ἐν τέλει τῆς ὁποίας κεῖται ἡ χρονολογία). Ἡδὴ ἐν τὸς τῶν εἴκοσι δύο τούτων ἐτῶν (861—883) ἦτο δυνατόν νὰ σχηματισθῆ ἡ νέα μορφή τοῦ ὀνόματος τῆς συνόδου τοῦ 861. Δὲν δυνάμεθα ὁμῶς πλέον νὰ ἐξακριβώσωμεν τοῦτο, διότι τοῦ λεγομένου νομοκάνονος τοῦ Φωτίου τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα ἀνάγονται μόνον μέχρι τῆς 11 ἐκρίδος. Κατάλογος τῶν σπουδαιότερων χειρογράφων τοῦ νομοκάνονος τούτου εὑρίσκεται ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Φωτίου, τῇ γραφείῳ ὑπὸ τοῦ Hergeroth (Photius, τόμος 3, σελ. 104, σημ. 89). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης τὰ χειρόγραφα, ἀπρόσιτα εἰς ἡμᾶς, φέρουσι τὴν νέαν μορφήν τοῦ ὀνόματος τῆς συνόδου τοῦ 861. Διότι αἱ ἐρμηνεῖαι τοῦ Ζωναρᾶ (ἀρχὰς τῆς 12 ἐκρίδος) καὶ τοῦ Βαλσαμώνος (τέλη τῆς 12 ἐκρίδος) ἔχουσι ὑπ' ὄψιν αὐτήν. Ὁ Ράλλης καὶ Πολτῆς ἐν τῷ Σύντάγματι αὐτῶν (1852 καὶ ἐξῆς) εἶχον ὡς βᾶσιν χειρόγραφον τῆς 14 ἐκρίδος καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Γουλιέλμου Beveregius (1672), ἡ ὁποία εἶχε στηριχθῆ ἐπὶ χειρογράφου τῆς 13 ἐκρίδος (Ράλλη καὶ Πολτῆ, Σύνταγμα, τόμ. 1, σελ. ε', ι', καὶ ἐξῆς). Ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐν τῷ Σύντάγματι τούτῳ τὸ ὄνομα τῆς συνόδου τοῦ 861 φέρεται ὑπὸ τὴν νέαν αὐτοῦ μορφήν (αὐτόθι, τόμος 2, σελ. 647 καὶ ἐξῆς).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α Π Ο Φ Θ Ε Γ Μ Α Τ Α

Κόρος λόγου, πολέμιος ἀκοῆς, ὡς ὑπερβάλλουσα τροφή σώματος. (Γρηγόριος Θεολόγος)

* Ἴσον ἐστὶ κακόν, ἐτοιμότης τε πρὸς τὸ χεῖρον καὶ μέλλησις πρὸς τὸ βέλτιον. (Γρηγόριος Θεολόγος)

* Μικρὸν ῥῆγμα γενόμενον καὶ μὴ ραφέν, πολὺ τὸ σχίσμα ἐποίησε. (Χρυσόστομος)

* Πέφυκεν ἡ ψυχὴ ταῦτα φαντάζεσθαι νύκτωρ, ἀπερ ἂν μεθ' ἡμέραν λογίζηται. (Χρυσόστομος)

* Τοιοῦτοι οἱ ἄνθρωποι: κατὰ τῶν ἄλλων ἡδέως τὰς ἀποφάσεις καὶ ἀποτόμως ποιοῦνται καὶ ἐκδιδῶσι. (Χρυσόστομος)

ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἰεζεκιὴλ ἐν ὑποσημειώσει εἰς τὸ περὶ τῆς ἱεραῆς βίβλου τῆς Ἀποκαλύψεως ἄρθρον αὐτοῦ, τὸ δημοσιευθὲν ἐν τῷ φιλῶ τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς 15 Μαρτίου (ἀριθ. 11—12, σελ. 82), ἐχαρακτήρισεν ὡς καινοτομίαν τὸ ὅτι «ὁ μακαρίτης Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος καθιέρωσε τὸ ὀφφίκιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ὡς ἀνώτερον μὲ δικαίωμα νὰ φέρωσιν (οἱ Πρωτοπρεσβυτεροὶ) πλὴν τοῦ ἐπιγονατίου καὶ ἐγκόλιον Σταυρόν... ἐνῶ οὔτε ἡ πολιὰ ἀρχαιότης, οὔτε οἱ νεώτεροι χρόνοι ἐγγύρσαν τοιοῦτον ὀφφίκιον». Ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς ἀσχοληθεὶς εἰς τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφίκιων, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ σημειώσω, ὅτι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἔχει μόνον εἰς οὐδεμίαν καινοτομίαν προέβη προχειρίσας πρῶτος τὰχα αὐτὸς Πρωτοπρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἠκολούθησεν ἀπλούστατα ἀρχαίαν πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, διότι, ὡς θὰ ἐκτεθῆ ἐφεξῆς, εἰς τὴν πολὺν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπῆρξε γνωριμώτατον τὸ ἐν λόγῳ ὀφφίκιον ἐπὶ πλέον δέ, ὁ Πρωτοπρεσβυτέρος, ἂν καὶ τεταγμένος μεταγενεστέρως εἰς τὸν «εὐώνυμον χορόν», ἐν τούτοις καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἶχε προνομιακῶς τὸ προβάδισμα ἐναντι πάντων τῶν λοιπῶν ὀφφικίουχων ἐγγάμων πρεσβυτέρων καὶ ἐφιλοτιμεῖτο δι' ἐπιστηθίου σταυροῦ.

Ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ σαφεῖς ἱστορικὰς μαρτυρίας, ἀναφαίνονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταξὺ τῶν ἄλλων ὀφφικίων καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, τοῦ Οἰκονόμου καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἐκ τῶν πρώτων βοηθῶν τοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ διοικήσει τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, ὑπῆρξεν ὁ Ἀρχιδιάκονος, ἔχων ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ ἅπαντα τὸν Κληρὸν καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐμφανιζόμενος παρὰ τῷ ποιμνίῳ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐπισκόπου. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ Γ' αἰῶνος ἀναφαίνεται, ἰδίως ἐν Μ. Ἀσίᾳ, τάξεις τις λειτουργῶν, μεταξὺ κυρίως τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, ὡς ὀρίζεται ἐν Ἀραβικῇ μεταφράσει τῶν κανόνων τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Νικαίας, ὅτι εἶναι «loco Episcopi super villas et monasteria et sacerdotes villarum». Τῆς τάξεως ταύτης γίνεται μνησὶς καὶ εἰς τοὺς κανόνας τῶν συνόδων τῆς Ἀγκύρας (καν. ΙΓ', ΙΗ')² καὶ Νεοκαισαρείας (314, καν. ΙΓ')³ καὶ εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον (325, καν. Η').

1. Χρυσόστομος Παπαδοπούλου, Ἐπίτομος Ἐκκλ. ἱστορία, «Ἀνάπλασις», 1929, ἀρ. 23—24, σ. 324.

2. Ἰδὲ ἐρμ. Βαλσαμ., παρὰ Ράλλη καὶ Πολτῆ, 3. 47.

3. Ἰδὲ ἐρμ. Ἀριστηνοῦ, ἐνθ' ἀν. 3. 96.

Μετὰ τὴν ὀριστικὴν ὕμωσ διακρίσιν μεταξὺ τῶν ἀξιωματῶν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου, φαίνεται ὅτι ὁ ἀρχαιότερος κατὰ τὴν ἡλικίαν τῶν πρεσβυτέρων εἶχεν ἀνεγνώρισμένα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δικαιώματά τινα, ἕνεκα ἀκριβῶς τῆς ἡλικίας του. Ἐκ τῶν πρώτων ὅμως πηγῶν δὲν τεκμηριοῦται ὅτι οὗτος εἶχε διακριτικὸν ὄνομα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δ' αἰῶνος, ὅτε, πρῶτος ὁ Σωκράτης (6,9) ἀναφέρει τὸ ἀξίωμα *πρωτοπρεσβύτερος*¹.

Οὕτω, λοιπόν, σὺν τῷ χρόνῳ ἐδημιουργήθησαν τιμητικὰ ἀξιώματα, *ὀφφίκια* ἢ *ἀρχοντίκια* ἐκκλησιαστικὰ λεγόμενα, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστης Ἐκκλησίας, ἄσχετα βεβαίως πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, τὰ ὅποια, ὡς παρετήρησεν ὁ Βαλσαμών, ἦσαν ἀπλῶς «τιμαὶ καὶ πορισμὸν ἀφορμαί». Τὰ ὀφφίκια δὲν ὑπῆρχον κατ' ἀρχὰς πάντα παρὰ πάση Ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ μάλλον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ μάλιστα τῆς ΚΠόλεως. Ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπῆρχε π. χ. ὁ *Σταυροφύλαξ*, ἀξίωμα τὸ ὅποιον ἔφερεν ὁ φύλαξ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας οἱ *Μαρτυράριοι*, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φύλαξις τῶν ἱ. λειψάνων τῶν ἁγ. Μαρτύρων, οἱ *Παραβαλανεῖς* ἐν Ἀλεξανδρεῖα κ. ἄ.

Ἦδη ἡ ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδος, ἡ καθαιρέσασα τὸν Νεστόριον (431), παραγγέλλει εἰς τοὺς *Οἰκονόμους* τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως, ἵνα ἀναλάβωσι τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας αὐτῆς. Ὁ δὲ κτ' κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμ. Συνόδου (451) ὤρισεν :

«*Ἐπιθεὴ ἐν τισιν ἐκκλησίαις, ὡς προήχθημεν, διὰ οἰκονόμων οἱ Ἐπίσκοποι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξε πάσαν Ἐκκλησίαν Ἐπίσκοπον ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ὥστε μὴ ἀμάρονον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ αὐτῆς πράγματα, καὶ λοιδορεῖν τῇ ἱερωσύνῃ προστιβεσθαι εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιῆσιν, ὑποκίεσθαι αὐτὸν τοῖς θεοῖς κανόσιν»².*

Τὸν κανόνα τοῦτον ἐπανέλαβε καὶ συνεπλήρωσε διὰ τοῦ ἱα' αὐτῆς κανόνος καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδος (787)³.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ *Ἀρχιμανδρίτου*, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Ἐπιφάνιος (κατὰ ἀίρεσ. 80,6.), ἐνεφανίσθη κατ' ἀρχὰς ἐν Μεσοποταμίᾳ καὶ ἔπειτα ἐν Συρίᾳ, ἐκεῖθεν δὲ βραδύτερον, κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα, προσελήθη καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμ. Συνόδου ἀπαντᾷ ἀναφορὰ Ἀρχιμανδρίτου τινὸς Βασιλείου. Ὡσαύτως εἰς τὸ Ἐνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος (482) καὶ εἰς δύο Νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ὑπ' ἀρ. 5 καὶ 123) μνημονεύεται τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, τὸ ὅποιον κατ' ἀρχὰς ἐδίδοτο ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τοὺς ἡγουμένους, τοὺς ἀσκοῦντας τὴν ἐπο-

πτεῖαν τῶν μονῶν. Ἀπὸ τοῦ Στ'. ὅμως αἰῶνος, κατὰ μαρτυρίας σαφεῖς, οἱ Ἀρχιμανδρίται ὑψώθησαν ὑπεράνω τῶν ἡγουμένων, διευρυνθεῖσας τῆς δικαιοδοσίας των ἐπὶ περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς μοναστηρίων. Κατὰ τὸν Κύριλλον τὸν Σκυθοπολίτην, ὁ ἁγ. Θεοδόσιος, ὁ ἐπικληθεὶς Κοινοβιάρχης (424-529), προεβλήθη «*ἀρχιμανδρίτης τῶν ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν κοινοβίων*», ὁ δὲ ἁγ. Σάββας (439-532) κατεστάθη «*ἀρχιμανδρίτης τε καὶ νομοθέτης τῶν ὑπὸ τὴν Παλαιστίνην λαυρῶν*». «Ὅτε μετὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν μονῶν περιήλθεν ἀπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου εἰς τοὺς *Μεγ. Σακελλαρίους*, τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἐδίδοτο ὡς τιμητικὸς μόνον τίτλος εἰς τοὺς ἡγουμένους τῶν σπουδαιότερων μονῶν».

* *

Τὸ ἀξίωμα (ὀφφίκιον) τοῦ *πρωτοπρεσβύτερου*, ἢ *Πρωτοπαπᾶ*, ἢ *Ἀρχιπρεσβύτερου*⁴, ἢ *πρώτου ἐν τῇ τάξει τῶν πρεσβυτέρων*, ἢ *Πρωτοϊερέως*, ἢ ἡγουμένου τῶν πρεσβυτέρων εἶναι τὸ πρῶτον Ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, καταλεγόμενον σήμερον εἰς τὸν *ἐδῶννον* χορὸν καὶ διδόμενον διὰ χειροθεσίας τοῦ Πατριάρχου ἢ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τοὺς ἐγγάμους πρεσβυτέρους⁵. Ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν πηγῶν οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφίβολία, ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου δὲν εἶναι διάφορον τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπαπᾶ. Ὁ συνήθης ὄρος «*Πρωτοπρεσβύτερος*» ἢ «*Ἀρχιπρεσβύτερος*», χρησιμοποιοεῖται ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀρχαίος δ' εἶναι καὶ ὁ ὄρος «*Πρωτοπαπᾶς*» κατὰ μαρτυρίαν ἐκ δυτικῆς ἐπιταφίου ἐπιγραφῆς τοῦ στ' αἰῶνος.

Ἡ καταγωγή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου δὲν εἶναι σαφῆς. Φαίνεται ὅτι ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐδίδοτο συνήθως εἰς τὸν πρεσβύτερον, ἕνεκα τῶν πρεσβείων τῆς χειροτονίας, ἀλλ' ἡ πληροφορία εἴη ὅποιαν ἔχομεν, ὅτι ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀπέκρουσε «τὴν τῶν πρεσβυτέρων προτίμησιν» (Λόγ. 43ος, 39), τὴν ὅποιαν προσέφερεν εἰς αὐτὸν ὁ Μέγας Βασίλειος, καὶ ἡ φράσις ἀκόμη τοῦ Liberatus «*qui et eum archipresbyterum fecerat*» σαφῶς μᾶς ἀποδεικνύουν, ὅτι εἷς τινὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς οἱ Ἐπίσκοποι εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀπονέμωσιν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς πρεσβυτέρους ὀρισμένα ὀφφίκια. Ἀντιθέτως, εἰς τὴν Δύσιν ἡ ἀπονομὴ ὀφφικίων ἔθεωρεῖτο ὡς παράβασις κανονικῆς τάξεως, διότι ὁ Ἐπίσκοπος Λέων Α' ὁ Μέγας (390-461, ἐπιστολὴ 5)

1. *Χρυσ. Παπαδοπούλου*, Ἱστορία Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, 1910, σ. 193.

2. *Π Τριεμπέλα* ἐν Μ. Ε. Ε., Ε', σ. 737.

3. Ἰδὲ ἐπιστολὴν ΧCV Ἱερωνύμου ad Rusticum, ὅπου γίνεται λόγος ὡς πρὸς τὸν ὄρον «*ἀρχιπρεσβύτερος*». Βλέπε καὶ Mansi VII, 252.

4. Βλέπε ἐμπεριστατωμένην καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἀνακρίνωσιν *Κωνσταντίνου Ράλλη*, περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου. Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Τόμ. 11, 1936, σ. 98-106, ἐνθα πλουσιὰ βιβλιογραφία. (Καὶ Ἀνάτυπον).

1. W. Smith. A Dictionary of Christian Antiquities, I, 130.

2. *Αἰλίκα Ἀλιβεράτου*, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, Ἀθῆναι, 194, σ. 67.

3. Ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 139.

ἐχαρακτήρισεν ὡς μέγα σφάλμα τοῦ Ἐπισκόπου Beneventur Δάρου τὸ ὅτι ἔδωκε τὸ προβάδισμα πρὸ τῶν ἀρχαιοτέρων πρεσβυτέρων εἰς τὴν αὖθις προσφάτως χειροτονηθέντα πρεσβύτερον¹.

Ὁ Βαλοαμών, ἐρμηνεύων τὸν Ι' κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, κατὰ τὴν καθιερωμένην γνώμην, τῆς ἐν τοῖς Ἐγκαινίοις (341) καὶ οὐχὶ τῆς ἐν Γάγγρα, ὡς σημειώνει ὁ Ducange (τ. Α' σ. 1099), παρατηρεῖ συμπερασματικῶς: «Κεκωλυμένον ὑπὸ τῶν κανόνων ἐστὶν ἐπισκόπους γίνεσθαι εἰς βραχείας πόλεις καὶ κάμας· καὶ διὰ τοῦτο ἐχειροτόνουσιν εἰς ταύτας πρεσβυτέρους, ἡγῶν *πρωτοπαπάδας* καὶ *χωρεπισκόπους*» (Ράλλη καὶ Πογλή, 3, σ. 142). Ἐρμηνεύων ἐπίσης ὁ αὐτὸς καὶ τὸν Η' κανόνα τῆς αὐτῆς συνόδου, καθ' ὃν «μηδὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολάς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας ἐπισκόπους ἐπιστολάς ἐκπέμπειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι ἐπιστολάς», λέγει: «Τινὲς δισχυρίζοντο ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἐπαρχιῶν, ἦτοι οἱ *πρωτοπαπάδες*, δύνανται νὰ ἐκδίδωσιν εἰρηνικὰς ἐπιστολάς...» (αὐτόθι σελ. 140.). Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι οἱ πρωτοπρεσβύτεροι ὑφίσταντο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἤδη πρὸ τοῦ 341. Σαφῶς ὁμῶς γίνεται μνεῖα τούτων ὑπὸ τοῦ Σωκράτους (6, 9).

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ΚΠόλεως πρωτοπρεσβύτερος ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου Ἀρσάκος (404-405). Ἐν τῇ συνόδῳ τῇ παρὰ τὴν Δρῶν (403) γίνεται μνεῖα ὅτι παρεκάθισαν καὶ πρωτοπρεσβύτεροι, ἐν δὲ τῇ Ζ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ (787), ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πρακτικῶν αὐτῆς, εἰς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ὀνομάζεται «*πρῶτος πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης*»².

Ὅπως ἐξαιρετικὴν θέσιν κατεῖχεν ὁ Πρωτοπαπᾶς εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Βυζαντίου, ἀπὸ τοῦ ἱ. κυριῶς αἰῶνος, καλούμενος «*Ἀρχιπρεσβύτερος τοῦ Κλήρου τοῦ Παλατίου*»³ «*Πρωτοπαπᾶς τοῦ Παλατίου*», «*πρωτοπαπᾶς τοῦ Μεγάλου Παλατίου*»⁴ «*πρωτοπαπᾶς τοῦ Βασιλείου*»⁵ «*ὁ πρῶτος τῶν βασιλικῶν ἱε-*

ρέων»¹, «*ὁ τοῦ ἱεροῦ συστήματος καὶ τοῦ Κλήρου τῶν βασιλικῶν αὐλῶν ἀρχηγός*»². Ὁ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱα' αἰῶνος ἀκμάσας ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου Πατριάρχης ΚΠόλεως Εὐστάθιος (1020-1025) ὑπῆρξε πρωτοπρεσβύτερος τοῦ παλατίου³, «ὁ πρῶτος ὢν τῶν πρεσβυτέρων τοῦ ἐν Βασιλείῳ Ναοῦ», κατὰ δὲ τὸν Ζωναρᾶν, «τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ναῷ ἱερέων ἐπρώτει ε»⁴. Ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ Παλατίου καὶ ὁ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦτο πάντοτε ὁ αὐτός. «Ἐχει μὲν ὁ βασιλεὺς πρωτοπαπᾶν εἰς τὸν Κλήρον αὐτοῦ, ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία», λέγει ὁ ἱστορικός Γ. Κώδιнос καὶ προσθέτει: «ἔστι δ' ὅτε ὁ αὐτὸς εὐρίσκεται καὶ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Κλήρους» (Migne 157, Κεφ. ΙΖ, σ. 109). Ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ΚΠόλεως ἐδίδοτο τὸ ὄφφικιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου εἰς τοὺς ἐγγάμους πρεσβυτέρους. Οὕτω π. χ. ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' ἐν ἔτει 1908 ἐχειροθέτησε πρωτοπρεσβύτερον τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας τὸν Ἀντώνιον Κοτζαμανάκη, ἱερατικῶς προϊστάμενον τοῦ ἱ. ναοῦ ἁγ. Γεωργίου (Πατερᾶ)⁵, ὁ δὲ πολὺς Κωνσταντῖνος Καλλίνικος εἶναι γνωστός ὡς «πρωτοπρεσβύτερος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου ἀπαντᾷ ἐπὶ Πατριάρχου Θεοφίλου (385—412). Οὕτω, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Σωκράτην, «Πέτρος τις πρωτοπρεσβύτερος ἦν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτον ἀπεχθῶς ἐσχηκῶς ὁ Θεόφιλος, τῆς Ἐκκλησίας αὐτὸν ἐκβαλεῖν ἐπενόησε· καὶ μέμψιν αὐτῷ κατήνεγκεν, ὡς εἶη τινὰ γυναῖκα, Μανιχαίαν τὴν θρησκείαν, εἰς τὰ ἱερά μυστήρια προσδεξάμενος, μὴ πρότερον τῆς Μανιχαϊκῆς αἰρέσεως ἀποστήσας αὐτήν...» (Ἐκκλ. Ἱστορ. 6, 9, Migne 67, 692). Ὁ Σωζόμενος (Η', ΙΒ', Migne 67, 1545) τὸν Πέτρον τοῦτον ἀποκαλεῖ «Ἀρχιπρεσβύτερον». «Τὸν τότε, λέγει, ἀρχιπρεσβύτερον Πέτρον· τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα αὐτῷ...» Καὶ ὁ Φώτιος εἰς τὴν Μυριόβιβλόν του (Migne 103, σ. 352) ὀνομάζει τὸν Πέτρον «Πρωτοπρεσβύτερον».

Ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄρων «πρωτοπρεσβύτερος» καὶ «ἀρχιπρεσβύτερος» μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐκκλησ. ἱστορικῶν, ὑπέθεσάν τινες σχολιασταὶ τῆς Δύσεως, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἄλλος ὑπῆρξεν ὁ «πρωτοπρεσβύτερος» καὶ ἄλλος ὁ «ἀρχιπρεσβύτερος».

Ὁ διάσημος φιλόλογος καὶ σχολιαστὴς τοῦ Migne, Valesius, ἐξετάζων τὸν ὄρον «Πρωτοπρεσβύτερος» ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ τοῦ «Πρωτοπρεσβυτέρου» καὶ τοῦ «Ἀρχιπρεσβυτέ-

1. W. Smith, A Dictionary of Christian Antiquities I, 139.

Ὁ Abbé Martigny γράφει:

«Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιπρεσβυτέρου ἐδίδοτο εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν συμφώνως μὲ τὴν ἡλικίαν, τὰ πρεβεῖα τῆς ἱερωσύνης ἢ τὴν ἀξίαν; Εἶναι μία ὑπόθεσις ἀλληλοσυγκρουομένη μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων. Ἡ πειθαρχία φαίνεται, ὅτι δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς τὴν Ἑλλην. Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν Λατινικήν, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο. Οἱ λατῖνοι ἐξέλεγον πρῶτον τοὺς ἀρχαιοτέρους ἵνα προΐστανται τῶν ἄλλων, μετὰ ταῦτα ὁμῶς ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ εὐσέβεια καὶ τὸ δόγμα...» (Dictionnaire des Antiquités chrétiennes. Paris. 1865. σ. 50—51).

2. Harduin, IV, 28

3. Παρὰ Λέοντι τῷ Γραμματικῷ εἰς τὸν Κωνστ. Πορφυρογέννητον, σελ. 491. Ἀνόνημος εἰς τὸν Πορφυρ. σελ. 612, παρὰ Ducange Α' 1099.

4. Σκυλίτσης, σελ. 649 καὶ Γλυκᾶς σ. 306, αὐτόθι.

5. Ζωναρ. εἰς Νικηφ. Φωκᾶν σ. 160, αὐτόθι.

1. Ἀνόνημος περὶ τοῦ Κλήρου τοῦ Παλατίου, αὐτόθι.

2. Συνεχιστῆς τοῦ Θεοφάνους κλπ. βιβλ. 1, ἀρ. 20.

3. Μανουὴλ Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 317.

4. Βλέπε περὶ τοῦ Εὐσταθίου τοῦτου καὶ Ἑλληνορωμαϊκὸν Δίκαιον, σελ. 302, παρὰ Ducange Α' 1099.

5. Ἐκκλ. Ἀλήθεια, 1908, σ. 376.

ρου», υποστηρίζω ότι «ἀρχιεπισβύτεροι» ὑπῆρχον πολλοὶ εἰς τὰς κώμας κυρίως καὶ τὰς πόλεις, «πρωτοπρεσβύτερος» ὅμως εἰς μόνον ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει, ἀποκαλούμενος «*πρωτοπρεσβύτερος τῆς πόλεως*». Οὕτω γράφει ἐν ὑποσ. 34, Migne 67, σ. 692 τὰ ἀκόλουθα:

Σωκράτ. 6, 9, «Πέτρος τις πρωτοπρεσβύτερος». Οὕτω ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἐπίσκοπον Χρυσόστομον Ἀρσάκιος λέγεται «πρωτοπρεσβύτερος» ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐπὶ Δρῦν συνόδου (Φωτίου Βιβλιοθήκη, κωδ. 59) ὡς καὶ Μαρτυρίος τις, πρωτοδιάκονος. Ὁ Σωζόμενος τὸν Πέτρον τοῦτον καλεῖ «ἀρχιεπισβύτερον». Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ὄνομα τιμῆς, ὄχι ἀρχαιότητος. Οἱ Ἐπίσκοποι, ἔρα, ἐκ τοῦ πρεσβυτερίου ἐκείνους ἐξέλεγον ὡς ἀρχιεπισβύτερους, οὓς ἤθελον, ὡς διδάσκει ὁ Αἰβερτάτος ἐν τῇ Συνόψει (Breviarium, κεφ. 14). Τὸ τυλικόν, καθ' ὃ χειροτονεῖται ὁ πρωτοπρεσβύτερος τῆς πόλεως, ὑπάρχει ἐν τῷ Εὐχολογίῳ τῶν Ἑλλήνων (σ. 287). Καὶ ὁ μὲν *Goar*, μεταφράζων τὸ Εὐχολογίον λατινιστί, μεταφράζει εἰς «ἀρχιεπισβύτερον», ὅπερ ὅμως ἐγὼ δὲν ἐπισκεπάζω. Διότι «ἀρχιεπισβύτεροι» ὑπῆρχον πολλοὶ ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ, «πρωτοπρεσβύτερος» ὅμως εἰς μόνον εἶναι. Ὅθεν ἀρχιεπισβύτεροι ἐν κώμας καὶ πόλεσιν ἐν τῷ μεταξύ ἐγκαθιδρύνοντο, ἐφ' ὅσον, δηλαδή, κατελάμβανον θέσεις χωρεπισκόπων, πρωτοπρεσβύτερος ὅμως ἦτο μόνον ἐν πόλει, διὰ τοῦτο ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ὀνομάζεται «πρωτοπρεσβύτερος τῆς πόλεως». Ὁ συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους, ἐν τῷ Βίῳ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου συχνὰ ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀρταβόλδου, πρεσβυτέρου τῆς Κων/πόλεως, λέγει τὰ ἐπόμενα: «ὅς διὰ τὴν τῶν γραμμάτων διαπάρθμευσιν, τῆς σοφίας ἕνεκα πρώτος τῶν ἱερωμένων κεκλήρωται».

Ἐντεῦθεν ὁ Valesius σαφῶς διακρίνει τοὺς «*ἀρχιεπισβύτερους*», οἵτινες ἐγκαθίσταντο εἰς τὰς κώμας καὶ τὰς πόλεις, ἀπὸ τοῦ «πρωτοπρεσβυτέρου τῆς πόλεως», τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ὑπάρχοντα μόνον ἐν τῇ πόλει.

Φαίνεται ὅτι ἀρχικῶς ὑπῆρχεν εἰς μόνον ἀρχιεπισβύτερος εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν, καθ' ἃ μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἱερώνυμος εἰς τὴν ἐπιστολὴν του *ad Rusticum*¹. Ὁ πρωτοπρεσβύτερος ἤρχετο εὐθὺς μετὰ τὸν Ἐπίσκοπον, τοῦ ὁποῖου ἐτέλει πάντα τὰ καθήκοντα κατὰ τὴν χηρείαν τῆς Ἐπισκοπῆς, μερικά δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅπως π.χ. τὸ βάπτισμα, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου².

Φρονοῦσί τινες ὅτι ὁ πρωτοπρεσβύτερος εἶχεν ἐπίσης καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διαδοχῆς τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον. Ὅταν ὁ πληθυσμὸς εἰς τὰς μεγάλας Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως ἤρχισε νὰ αὐξάνεται καὶ προέκυπτε τοιοῦτοτρόπως δυσκολία ὑποδιαρέσεως αὐτῶν ἕνεκα τῆς συμπτώσεως πρὸς τὰς πολιτικὰς διαιρέσεις τῶν ἐπαρχιῶν, ἤρξατο ἐφαρμοζόμενον τὸ σύστημα τῆς τοποθετήσεως Ἀρχιεπισβυτέρου (*Archipresbyter ruralis*) εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν τῶν μεγάλων πόλεων, ἐπέχοντος ἔναντι τοῦ κλήρου τῆς περιφερείας οἷαν θεοῖν ὁ ἀρχιεπισβύτερος τῆς πόλεως ἔναντι τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων τῆς. Τῶν ἀγροτικῶν τούτων Ἀρχιεπισβυτέρων πρώτην μνείαν εὐρίσκο-

μεν παρὰ τῷ Γρηγορίῳ Ἐπισκόπῳ Tours³.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας ὑφίστανται οἱ πρωτοπρεσβύτεροι καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους. Ὁ ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Ἀγγέλου ἀκμάσας Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μάρκος (1180-1209) διὰ τῶν «κανονικῶν» αὐτοῦ ἐρωτήσεων⁴ ἐζήτησε, μετὰ τῶν ἄλλων, νὰ πληροφορηθῆ (ἐρώτ. μ') παρὰ τοῦ ἐπιφανοῦς Πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος ἐάν «ἐκχωρητὸν ἐστί τοὺς ἱερεῖς ἡγουμένους ὄντας, ἢ *πρωτοπαπάδας*, κατὰ τοὺς ἀρχιερεῖς, διὰ ἐπιμανίκων καὶ ἐπιγονατίων ἀποσεμνύνεσθαι, ἢ κεκώλυται;» Ἀπαντῶν ὁ Βαλσαμῶν ἐπληροφόρησε τὸν Πατριάρχην Μάρκον διὰ τῆς ἀκολουθοῦ χαρακτηριστικῆς «ἀποκρίσεως»:

«Ἡ τῶν ἐπιμανίκων καὶ τῶν ἐπιγονατίων ἱερωτάτη ἐνδυμενία μόνοις τοῖς ἀρχιερεῖσι πεφιλιμῆται, ὡς τὸν τύπον ἐπέχουσι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ... Ὡσπερ οὖν εὐδοθεῖ Ἐπισκόπῳ τι τὰ τοῖς Πατριάρχεις φιλοτιμηθέντα διὰ *ἐνδυμενίας χαρίσματα*, σάκκον δηλονότι καὶ πολυσταύριον, οὕτως οὐδὲ τὰ τοῖς ἐπισκόποις ἀπονεμηθέντα προνόμια τοῖς *ἱερεῖσι δοθήσεται*, ἵνα μὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων σύγχυσις γένηται, καὶ τῷ πλάσματι εἴπη τὸ πλάσμα Ἐξισοῦμαί σοι. (Ῥάλλη καὶ Ποτλή, 4, σ. 478).

Ὁ πατὴρ τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1688 ἐκλεγέντος Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γερασίου Β' τοῦ Παλλαδά, ὀνόματι Θεόδωρος, ἐκ Κρήτης ὀρμώμενος, ὑπῆρξε «πρωτοπρεσβύτερος καὶ ρήτωρ»⁵.

Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου τὸ ἀξίωμα καὶ ὁ Μακ. Πατριάρχης Χριστοφόρος ἐπίσης ἀπονέμει εἰς ἐγγάμους τινὰς πρεσβυτέρους τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας ἀπαντᾷ ἐν ἔτει 1599 εἰς συνοδικὸν Γράμμα τῶν Πατριάρχων Ἱεροσολύμων Σωφρονίου καὶ Ἀντιοχείας Ἰωακείμ⁶, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων τῷ 1672⁷, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου⁸, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ρωσίας τῷ 1654⁹. Ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Μόσχας τοῦ ἔτους 1654 μετέσχον καὶ 13 πρωτοπρεσβύτεροι¹⁰. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀκολουθοῦσαι καὶ αἱ ὁμόδοξοι Ἐκκλησίαι Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας, διατηροῦσι τοὺς πρωτοπρεσβυτέρους, κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ ἀπονέμουσι τὸ ὄφικιον τοῦτο εἰς διακεκριμένους κληρικούς¹¹.

1. W. Smith ἐνθ' ἄν.

2. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μάρκος, ὡς γνωστὸν, ἀπηύθυνεν 66 «κανονικὰς ἐρωτήσεις» πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Θεόδωρον Βαλσαμῶνα ζητῶν πληροφορίας ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησ. ζητημάτων.

3. *Χρυσόστομον Παπαδοπούλου*, Ἀλεξανδρινὰ Σημειώματα. «Ἐκκλ. Φάρος», Δ' 1911, σελ. 246.

4. *Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆς*, Ἀνάλεκτα Ἱεροσ. Σταχυολογίας, Τ. 2, σελ. 270-272.

5. Ἀπαντᾷ ἐν συνόδῳ τοῦ ἔτους 1672 (Hardouin II, σελ. 270).

6. Βλέπε παρὰ Ducange ἐν-λ. μηνιαῖα κατάλογον τῶν ὄφικίων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

7. *Κ. Δελικάνη*, Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, Τ. 3, σ. 58.

8. Ἐνθ' ἄν. σ. 72.

9. *Κωνστ. Ρωμανοῦ*, Τὰ περὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην ἐν γένει, Ἀθήναι, 1930 σελ. 35 κ. ἔξ.

1. «Singuli ecclesiarum episcopi, singuli archipresbyteri, singuli archidiaconi».

2. W. Smith ἐνθ' ἄν.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἥδη ἀπὸ τοῦ Ε΄ αἰῶνος, ὑφίσταται τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου. Οὕτω ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ ἔτους 499, ἐπὶ Ἐπισκόπου Ρώμης Συμμάχου, πρὸ πάντων τῶν ἄλλων πρεσβυτέρων ὑπογράφει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καικίλιος Λαυρέντιος. Ἀρχιεπίσκοποι ὡσαύτως ὑπῆρξαν πρὸ τῆς ἀναδείξεώς των εἰς Ἐπισκόπους κατὰ τὸν Θ΄ αἰῶνα καὶ οἱ Ἐπίσκοποι Ρώμης Εὐγένιος Β΄ καὶ Σέργιος Β΄. Ἐπιτοῦ ἀξιώματος τούτου γίνεται μνεῖα εἰς τὴν πρωτοχριστιανικὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς ἀρχαίας Κοπτικὰς ἐπιγραφάς, ὅπου ἀναγινώσκεται «ἐγὼ ἐλάχιστος Καλλίνικος ἀρχιεπίσκοπος τῆς κώμης Εὐμυρίας τοῦ Πανοπολίτου νομοῦ...» Ἐπίσης καὶ εἰς αἰγυπτιακὰ ὁστροκὰ οὕτω: ἀρχιεπίσκοπος. Καὶ εἰς ἐπιγραφὴν ἐν Brives τοῦ ΣΤ΄ αἰῶνος ὅπου ἀναφέρεται ἀρχιεπίσκοπος Baudulfus. Ἐπίσης εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ ἀγ. Φήλικος ἐν Nole εὐρισκόμεν ἐπιτάφιον ἐπιγραμμά, ἔνθα ἀναφέρεται τὸ ὄνομα «Adeodatus indignus archipresviter»³, ὡς καὶ εἰς ἐπιτάφιον ἐπιγραμμά Βίκτωρος Πρωτοπαπᾶ τῆς ἀγ. Καικίλιος τοῦ ἔτους 619⁴.

Πρωτοπρεσβύτεροι (πρωτοπαπάδες) ὑπῆρξαν καὶ εἰς Μητροπόλεις ὑπαγομένους ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ΚΠόλεως καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Κέρκυραν, τὴν Κρήτην καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Οὕτω, ἐν Σμύρνῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1242, ἐν Χίῳ (1623), ἐν Μυτιλήνῃ (1324), ἐν Λέρῳ (1089), ἐν Πάτρῳ (1157), ἐν Μιλήτῳ (1212), ἐν Δράμῳ (1359), ἐν Σέρραις, ἐν Λαρίσῃ (1687), ἐν Ἄνδρῳ (1686), ἐν Σίφνῳ (1673), ἐν Σερίφῳ (1754, 1783)⁴ ἐν Κιμῳ (1692, 1818),⁵ ἐν Ναυπλίῳ (ιστ΄ αἰῶν), ἐν Λακεδαίμονι (ιδ΄ αἰῶν), ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ (1675), ἐν δὲ τῇ Κερκύρᾳ ὁ Μ. Πρωτοπαπᾶς ἐξελέγετο ὑπὸ ἐκλογικῆς τινας συνελεύσεως⁶.

Ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν ἀπονέμεται τὸ ὀφθίκιον κατὰ τοὺς τελευταίους μόλις χρόνους ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χουσοστόμου (1923-1938)⁷. Ἄλλὰ καὶ πρότερον (1915) εὐρίσκειτο ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν πρωτοπρεσβύτερος, ἦτο δ' οὐ-

τος ὁ Δημήτριος Εὐσταθίου, ἔχων ἐπὶ Μητροπολίτου Θεοκλήτου ἀνεγνωρισμένον ἥδη ὑπ' αὐτοῦ τὸ ὄπερ πρὸ πολλοῦ ἔφερον ὀφθίκιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου¹.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χουσοστόμου ἐξακολουθεῖ ἀπονέμουσα εἰς κληρικούς τινες τὸ ὀφθίκιον τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου. Ἐν τῷ Συνδικῷ Τόμῳ περὶ τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «τῆς ἐν ΚΠόλει Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ Σωτήρος χιλιοσιῶ ὀκτακοσιοσιῶ πεντηκοσιῶ ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ. Ἰνδικτιῶνος Η΄ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας» γίνεται ρητὴ μνεῖα τῶν Ἀρχιεπισβυτέρων. «Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀναφέρει ὁ Τόμος,.... ἀνέδειξεν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Πίστεως τοὺς μὲν Ἐπισκόπους, τοὺς δὲ Πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ Διακόνους» οὕτω τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, καὶ διὰ τῆς ἀποφάνσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Ἁγίων Συνόδων ἐκανόνισεν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Ἐνότητος τοὺς μὲν Πατριάρχας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπίσκοπους καὶ Ἀρχιδιακόνους κλπ.»²

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π.Θ.

1. Βλέπε Καταστατικὸν τοῦ Ἐκκλ. Συλλόγου ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» 1915, ὅπου μετέχει τοῦ πρώτου Θεοκ. συμβουλίου, προεδρεύοντος τοῦ Μητροπολίτου Θεοκλήτου, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Δημ. Εὐσταθίου.

2. Ἀρχιμ. Στεφ. Γιαννοπούλου, Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήναι, 1900, σελ. 36.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ἘΚΚΛΗΣΙΑΝ,

Κύριε Διευθυντά,

Εἰς τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐνώσεως Βουλγαρικῶν κληρικῶν «Ναρόντεν Παστίρ» τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1946 ὁ πρωθιερεὺς Π. Οἰκονόμου δημοσιεύει ἄρθρον κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὅποιον εἶναι χαρακτηριστικὸν τῶν βουλγαρικῶν διαθέσεων καὶ τῶν καθόλου σλαυικῶν σκέψεων περὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ ἀρθρογράφος περιγράφει λεπτομερῶς τὴν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἐξασθένησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει κυρίως εἰς τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον οὐδὲν ἕτερον ἦτο, ἢ κέντρον σωβινιστικῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων καὶ ἐπιδιώξεων! Οἱ ἐκάστοτε Πατριάρχαι [μήπως ἔκομε ἐξαιρέσειν εἰς ἐκ τῆς σειρᾶς Οἰκουμενικῶν Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος κατὰ λάθος φαίνεται τοῦ ἑλληνικοῦ σωβινισμοῦ ἦτο Βούλγαρος τὴν ἐθνικότητα;] ἦσαν ἀπλούστατα Ἕλληνας ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως καὶ ποτὲ ἀνώτεροι ἱεράρχαι, ἄξιοι τοῦ ἀξιώματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου! Ὁ ἀρθρογράφος ἐποδεικνύει διαφόρους μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου¹ καὶ προχωρεῖ τονίζων τὴν ἀνάγκην καταρτισμοῦ Συνόδου περὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀποτελουμένην, — κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Κογκλαβίου τῶν Καρδιναλίων τοῦ Πάπα— ἐξ ἐπισκόπων, προερχομένων ἐκ τῶν διαφόρων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (κατὰ ποῖαν ὀρθοδόξον κανονικὴν ἐξάρτησιν;). Οὕτω δὲ διὰ τῆς «ὀρθοδόξου» ταύτης συνόδου πιστεύει ὅτι θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐκλογὴ πραγματικοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου!

Ὁ ἀρθρογράφος πιστεύει ὅτι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις πιθανῶς θὰ ἐγκρίνη τὴν τοιαύτην μεταβολὴν εἰς

1. Κ. Ράλλη, ἐνθ. ἄνωτ. 6. 99, σημ. 4.

2. Cabrol, Dictionnaire... T. I. σ. 2762, 2763.

3. Abbé Martigny Dictionnaire κλπ. σελ. 51.

4. Κ. Ράλλη ἐνθ. ἄν. σ. 100 κ. ἐξ. καὶ ἐν ὑποσ.

5. Γ. Ράμφο, Ὁ Δευτερεύων τῆς Σίφνου, «Σίφναϊκά Νέα» 1947 ἀρ. 1 καὶ 2.

6. Ἡλία Τσιτσέλη, Κατάλογος Πρωτοπαπάδων Κερκύρας (1367—1795) ἐν «Μούσαις» Ζακύνθου, 1909, ἀρ. 393 (15 Ὀκτωβρ.) καὶ Σπ. Παπαγεωργίου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Κερκύρας, Κέρκυρα, 1910, σελ. 47—123.

7. Ὁ Κ. Ράλλης ἐνθ. ἄν. σελ. 103 σημ. 3 σημειοί: «Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 55 τοῦ σχεδίου κανονισμοῦ ἢ συντάγματος ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος τοῦ συνταχθέντος κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς πρὸς τοῦτο κατασταθείσης ἐπιτροπείας τῆς 15/27 Μαρτίου 1833, ὁ πρωτοπρεσβύτερος κατὰ τὰς ἱεράς τελετὰς καὶ ἐπισημοὺς συνεδρίας θὰ ἡγεῖτο τῶν τῆς ἐπισκοπῆς πρεσβυτέρων, καὶ θὰ προεκαθέζετο αὐτῶν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἐπισκόπου μετὰ τὸν πρωτοσύγκελλον».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπίκαιρος εὐχή.

Ὑπαγορεύοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων, ἡ Α.Μ. ὁ νέος Βασιλεὺς Παῦλος ἀπήγγειλε τὸν ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῆς βιαιότητος νεονομισμένον ὄρον, ἤκουσε δὲ παρὰ τοῦ Προϋπεράρχου εὐχὴν, ἣν οὐκ ἔπειτα ἀπήγγειλε τῶν θεοῦ πρὸς τὸν Κύριον ἰκεσιῶν πάντων τῶν Ἑλλήνων καθ' ὡς ἰδίᾳ δοκιμασίας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὑφίσταται σήμερον. «Χάρισαι—εἶπεν ἡ εὐχή—τῷ εὐσεβεῖ Βασιλεῖ ἡμῶν Παύλῳ εἰρηκὸν τὸ βασίλειον συναγαγὼν ἡμᾶς ἐν ὁμοίᾳ καὶ ὁμοιογῆϊ ἀσπασίᾳ τῶν ἡμῶν τὴν ζωὴν βρῆβενσον». Εἰρήνης, ἀκριβῶς, καὶ ὁμοιογῆϊ καὶ νομομορφοσύνης καὶ ἀγάπης χρῆζομεν οἱ ἐν Ἑλλάδι σήμερον εἶπερ ποτ' ἄλλοτε, διότι, ὑπάρχοντος «σχίσματος ἐν τῷ σώματι» συνέπειά σπασίᾳ τῶν μελῶν κατ' ἀλλήλων, ἡ ἀλληλομαχία γεννᾷ ἀλλοκοτονίαν, ἐξ ἧς ἐπακολουθεῖ πλήρης τοῦ ὄλου ἀνάκωσις. «Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε—εἶπεν ὁ Ἀπόστολος—βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε». Ἡ σήμερον λυμαινομένη τὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος διχόνοια ὑπῆρξεν ἀπότοκος τῆς μεγάλης ἀσθενείας τῆς κατοχῆς καὶ τῆς δυστυχίας, ὡς διεπίστωσεν ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαγγέλματι τοῦ ὁ νέος Βασιλεὺς. «Ἀλλὰ γνωρίζων τὴν ἔμφυτον εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων τοῦ λαοῦ μας—προσέθηκα τὰ βασιλικὰ χεῖλη—εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα ὅλοι θὰ ἐνοήσουν τὸ ὄνειδος, τὸ ὁποῖον γίνεται κατὰ τοῦ ἱεροῦ ὀνόματος τῆς πατρὸς μας ἀπὸ τὴν ἀνταρσίαν καὶ τῶν νομίμων τοῦ Κράτους ἐξουσιῶν».

Ἡ βᾶσις τῆς ἀνασυγκροτήσεως.

Καὶ καθ' ὅλην μὲν τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μεγά-

τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δὲν δυσκολεῖται δὲ νὰ προτείνῃ, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, τὴν μεταφορὰν τῆς ἔδρας αὐτοῦ εἰς Μόσχαν (περὶ αὐτοῦ ἄλλως τε καὶ ἐπρόκειτο), τὴν πρωτεύουσαν τῆς μεγαλυτέρας καὶ πλουσιωτέρας ὀρθοδόξου χώρας.

Ὡς γνωστόν, ἡ καρδιναλοποίησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπεστηρίχθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τὴν φιλοδοξοῦσαν γραμμὴν διαδοχῆς τοῦ ρωσικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μεγαλείου ρουμανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἰδέα, συνεπῶς, εἶναι πᾶν ἄλλο ἢ πρωτότυπος, ἀποκρουσθεῖσα ἀσυζητητὴ διὰ τὴν ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως νοθεῖαν τῆς. Τώρα προτείνεται προφανῶς μὲ τὴν πρόθεσιν δημιουργίας δικαιολογίας διὰ τὴν μελετωμένην ἀπόπειραν σλαβοποίησεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Διὰ τὸ ἡμεπίσημον τοῦτο ἄρθρον καὶ τὸ πλέον ἢ ἐμφανῆ περιεχόμενον του περιττεῖται πᾶν σφάλμα. Θὰ ἤξιζε μόνον νὰ σημειωθῇ ἡ βουλγαρικὴ καὶ, εὐρύτερον, ἡ σλαβικὴ περὶ Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου διοικητικῆς οργανώσεως συνείδησις, ἣτις πάντα στέγει, ἀπὸ τοῦ παπικοῦ προτύπου μέχρι καὶ τῆς ἐκμαυλώσεως τουρκικῆς παροχῆς ἀληθοφανοῦς δικαιολογίας διὰ τὸ κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας μελετωμένου πραξικόπημα, διὰ τῆς ἐνδεχομένης ἀρνήσεως τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως νὰ ἐγκρίνῃ τὴν τροποποίησιν καὶ νόθευσιν τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας! Μήπως δι' αὐτὸ ἤρθη πρὸ μικροῦ τὸ διὰ τὸν φυλετισμὸν σχίσμα ; ;

τῆς Ἑβδομάδος, κατὰ πυκνότητα πλήθη συνέρχοντες εἰς τοὺς ναοὺς ὁ λαός, σήμερον, εἶπερ ποτ' ἄλλοτε, περισσότερον αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην νὰ αἰτηται τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ τὸν θεῖον ἔλεον διὰ τὰς μεγάλας δοκιμασίας, αἵτινες ἐπέσκηψαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τραυματίζουν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ὡς δὲ λίαν ὀρθῶς καὶ ἐν τῷ τύπῳ ἐτονίσθη, ἡ κρίσις, ἣν ἐφ' οὗται ἡ πατρις, εἶνε κυριώτατα ἠθικὴ, μόνον δ' ἢ ἀποκατάστασις τοῦ πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀξίας σεβασμοῦ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνασυγκροτήσιν τῆς ζωῆς ἐπὶ τῶν χριστιανικῶν βάσεων καὶ ἀρχῶν, ἐξ ὧν καὶ μόνον ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία.

Ἡ Ἁγία Γραφή.

Εἶνε ἀξία γενικωτέρας προσοχῆς μία ἐγκύκλιος, ἀπολυθένσα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Μιχαὴλ πρὸς τὸν Κλήρον καὶ τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας του, περὶ τῆς καθ' ὁμίλους συστηματοποιήσεως τῆς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπου εὐρισκονται αἱ λύσεις πασῶν τῶν ἀποριῶν τῆς ψυχῆς καὶ δπόθεν λαμβάνονται αἱ μόναι ἱκανοποιητικαὶ ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἄνευ τῆς ἀπὸ τῶν Γραφῶν βοηθείας αἰωρούμενα ἐρωτήματα. Διαπιστῶν, ὅτι «τὰ δεινὰ τῆς πατριδος μας καὶ αἱ κακίαι τῆς κοινωνίας μας καὶ τὰ μεγάλα ἐλαττώματα τῆς φυλῆς μας ἔχουν πηγὴν καὶ αἰτίαν τὴν παραμέλησιν τῶν Γραφῶν, τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν μελέτην των καὶ τὴν μὴ τακτικὴν των ἀνάγνωσιν ἀπὸ τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαόν», ὁ Σεβασμιώτατος συνιστᾷ τὴν συστηματικὴν τῆς καθ' ὁμίλους ἐν ταῖς ἐνορίαις μελέτην, πάντοτε ὅμως ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν καὶ τὴν καθοδήγησιν τῶν ἱερέων, εἰς οὓς ὑποδεικνύει καὶ πρόχειρα βοηθήματα. «Ὅταν οἱ χριστιανοὶ τὰς γνωρίζουν—ἐπιλέγει ἡ Α. Σ.—δὲν εἰμποροῦν παρὰ νὰ τὰς ἀγαπήσουν καὶ ὅταν τὰς ἀγαπήσουν, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ρυθμίσουν τὴν ζωὴν τους κατ' αὐτάς. Καὶ ὅταν ρυθμίσουν οὕτω τὴν ζωὴν τους καὶ πολλαπλασιασθοῦν καὶ πυκνωθῶν οἱ ὅμιλοι, θὰ ἀλλάξῃ ἐξάπαντος τὸ πρόσωπον τῆς κοινωνίας. Θὰ εἰσεέλθῃ ἡ πατρις μας εἰς τὴν περίοδον τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε δὲν θὰ ὑπάρχουν αἱματοκυλίσματα, οὔτε δολιότητες καὶ καταχρήσεις, οὔτε παρεξηγήσεις καὶ συμπλοκαί, οὔτε γεμάται φυλακαὶ καὶ ἄδειες ἐκκλησίες... ἀλλὰ ἀγάπη καὶ κάθε εὐλογία τοῦ Θεοῦ...».

Ἡ Ἁγία Σοφία.

Εἰδησις ἐκ ΚΠόλεως ἀναφέρει, ὅτι ὁ τοῦρκος βουλευτὴς κ. Ἀμπουλλάχ Σουφὴ διετύπωσε πρότασιν δπως ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἀποτελέσῃ ἐντευκτικὸν προσευχῆς τῶν ἐκ τῶν βαλκανικῶν λαῶν ποθούντων τὴν εἰρήνην, τὴν ἀμοιβαίαν φιλίαν καὶ ἀλληλοβοήθειαν. Ἰδιαζόντως δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ τουρκικοῦ. Θέλουμεν νὰ ἐπιζώμεν, ὅτι τὸ ἀπὸ ἀποῦν Μουσείον εἰς ἐντευκτικὸν κοινῆς προσευχῆς βῆμα τοῦτο θὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ ἐπισημαντικώτερον, δικαιότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον, τὸ τῆς ἀποδόσεως δηλαδὴ τοῦ ναοῦ εἰς τὴν προτέραν του ἱστορικὴν ἐν τοῖς κόλποις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἱερὰν λειτουργίαν. Καὶ εἶνε περιττὸν νὰ λεχθῇ τί θὰ ἐκέρδιζεν ἡ μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐντυ-

ἡὼς ὑφισταμένη φιλία καὶ ὁποῖαν ἀπήγγειον θὰ εἶχε τὸ ὄρατον τοῦτο βῆμα οὐ μόνον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἀξιόπαινος ἀπόφασις.

Πολλοὺ ἐπαίνουν ἀξία ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφασις τῆς ἐθνικῆς ἐργατικῆς παρατάξεως, ὅπως ἡ σημερινὴ πρόωγη Μαΐου μὴ ἐορτασθῆ ὑπὸ τοῦ σωφρονοῦντος ἐργατικῶς κόσμου δι' ὀλοήμερον ἀργίας, ἀλλ' ἡ ἐργασία ἀνακοπῆ ἐπὶ δίωρον μόνον, ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐργατικῆς τάξεως τέλει·ν ἱεροῦ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν ἐργατῶν, τῶν πεσόντων ἐν τῷ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς παιρίδος ἀμνητικῶ τῆς Ἑλλάδος πολέμου. Ἡ χώρα, μετὰ τὰς ἐκ τῶν τελευταίων μάλιστα περιπετειῶν καταστροφάς, ἔχει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀόκνου, ἀδιαλείπτου καὶ ἀγίας ἐργασίας πάντων τῶν τέκνων τῆς, ὥστε καὶ μιᾶς μόνον ὥρας ἀργίας νὰ ἀποτελῆ θετικὴν ζημίαν διὰ τὸ σύνολον, περιττὸν δὲ νὰ σημειωθῆ πόσον ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ὀρθῶς νοούμενον ἐθνικὸν συμφέρον τὸ κακῶς θεασπιδῆν διὰ πάντας τοὺς ἐργαζομένους ἐξάωρον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ πραγματικότητι μόλις δύναται νὰ λογισθῆ ὡς πεντάωρον δι' οὗς λόγους πάντες γνωρίζομεν.

Ὁ ἐν τῷ τέλει τοῦ περι τῆς ἱερᾶς βίβλου τῆς Ἀποκαλύψεως ἀρθρου τοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς 15 Μαρτίου (σ. 83) ἐκ παρδρομῆς σημειωθεὶς ἀριθμὸς 784 κατὰ παράκλησιν αὐτοῦ δέον νὰ ἀντικατασταθῆ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 666=χξς'.

Ἀπὸ τῆς 15 Μαΐου διακόπτεται ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τοὺς ἐκ τῶν συνδρομητῶν μὴ καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν τῶν ἐτῶν 1946 καὶ 1947.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ παράκλησιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰάκωβος ἐτέλεσε τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἐν παρεκκλησίῳ τῆς Κηφισίας, παρισταμένων τῶν Α. Α. Μ. Μ. τοῦ Βασιλέως, τῆς Βασιλίσσης, τοῦ Διαδόχου, τῶν πριγκιπισσῶν Σοφίας καὶ Εἰρήνης, Ἑλένης τοῦ Νικολάου καὶ Αἰκατερίνης. Τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ὁ Βασιλεὺς ἐκράτησε τὸν Ἐπιτάφιον κατὰ τὴν ἐξόδιον λιτάνευσιν, εἶτα δὲ πάντα τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας προσῆλθον εἰς τὴν Α. Σ. πρὸς ἐξομολόγησιν καὶ τῇ ἐπιούσῃ, κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τοῦ Μεγ. Σαββάτου, μετέλαβον παρὰ τοῦ Μητροπολίτου τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Αὐτῇ δὲ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἤκουσε τὴν ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τελεσθεῖσαν Ἀκολουθίαν τῆς Ἀναστάσεως, προσελθὼν περὶ τὰς μεσονυκτίους ὥρας εἰς τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Μητροπόλεως, κατὰ τὴν ἑκπαλα κρατοῦντα, ἐστημένην ἐξέδραν, ἐφ' ἧς παρέστησαν τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν βρετανικῶν ἀποστολῶν, οἱ παρεπιδημοῦντες ἐπίσημοι ξένοι, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν ἀμνητικῶν τοῦ Κράτους δυνάμεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 21 λήξαντος μηνὸς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἠλόγησεν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τοὺς γάμους τῆς Α. Β. Υ. τῆς Πριγκιπισσῆς Αἰκατερίνης μετὰ τοῦ ἀγγλοῦ Ταγματάρχου κ. Μπάντρομ. Τῇ δ' 6 μ. μ. τῆς

αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος, περιστοιχοῦμενος ὑπὸ μελῶν τῆς Ἰ. Σδνόδου, ἐτέλεσεν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὴν ὀρκωμοσίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου.

— Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὸν ἐξ Αὐστραλίας ἀφικόμενον Μητροπολίτην Ρόδου κ. Τιμόθεον.

— Τῇ 26 λήξαντος μηνὸς προσῆλθον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου ὁ κ. Robert Dexter Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου Διεθνούς φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Κυρίας αὐτοῦ, Προέδρου τῶν Γυναικείων Σωματείων τοῦ Συνδέσμου Ἠνωμένων Ἐθνῶν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου.

— Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς ἑξακτον συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας, καθ' ἣν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δημ. Μπαλάνος ὁμίλησε περὶ τῆς θρησκευτικότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

— Τῇ 5ῃ λήξαντος μηνὸς ἐντολῇ τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου ἐγένετο ἐπίσκεψις ἐν τῷ λεπρακομείῳ Ἁγίας Βαρβάρας Δαφνίου χάριν τῶν ἐν αὐτῷ νοσηλευμένων λεπροπαίδων, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Μακαριώτατου ἐκόμισε τὰς εὐλογίας αὐτοῦ, ἀπήρθηνε λόγους χριστιανικῆς ἐνισχύσεως καὶ παρηγορίας καὶ διένειμε εἰς ἕκαστον παιδίον τρία δέματα ἀπὸ καινουργῆ ἱματισμόν. Ὁ διδάσκαλος τῶν λεπρῶν παιδίων, ὅστις μετ' αὐτὰ ταῦτα ἠσθεώσθη καὶ ζήλω ἐπιμελεῖται τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως αὐτῶν, διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα τῆς χαρᾶς τῶν λεπροπαίδων παρεκάλεισεν ὅπως διαβιβασθῶσιν αἱ θεμαὶ εὐχαριστίας τῶν πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον.

— Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐπιτροπὴ κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου ἐπεσκέφθη τὸ Ἀναμορφωτικὸν Ἀσυλον Κορυθαλλοῦ, ἐνθα περιθάλλονται 260 περὶ τὸν παιδία καὶ διένειμεν εἰς αὐτὰ πασχάλινά δῶρα γὰ μικρὰ τεύχη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀπήρθηνε δὲ ἐπικαίρους νομισματίας καὶ συμβουλίας, τὰς ὁποίας τὰ παιδία ἤκουσαν μετὰ μεγάλης προσοχῆς, παρεκάλεισεν δὲ ὅπως ὑποβληθῶσι τὰ οεβάσματα καὶ αἱ θεμαὶ εὐχαριστίας τῶν πρὸς τὸν Μακαριώτατον.

— Τῇ 15ῃ λήξαντος μηνὸς ἐγένετο ἑτέρα ἐπίσκεψις πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς περιθαλπομένους ἐν τῷ Ἀσφῳ Ἀνάτων καθὼς καὶ διανομὴ εἰς αὐτοὺς πασχάλινῶν ὀδῶν καὶ ἀντιτύπων τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ἐπισκεφθῆ διάφορα εὐαγγῆ ἱδρύματα καὶ νὰ μεταδώσῃ πρὸς τοὺς ἐν αὐτοῖς τὸν πασχάλιον χωρετισμόν τῆς Μητρῆς Ἐκκλησίας. Τὴν πρὸς τοῦτο ἐιδικὴν ἐντολὴν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Πανος. Ἀρχιμανδρίτην κ. Βαρνάβαν Τζωρτζάτον. Οὗτος βοηθούμενος ὑπὸ διακόνων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ὑπὸ μελῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Νεανικοῦ ὁμίλου Παγκρατίου, περιήλθε τὴν Δευτέραν καὶ Τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τὸ Ἀναμορφωτικὸν Ἀσυλον θηλέων, τὸ Σανατόριον «Σωτηρία» καὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον Βούλας, καὶ μετὰ κατάλληλον ὁμίλιαν διένειμε τὰ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας πασχάλια δῶρα.

Κατὰ τὰς ἐν λόγω ἐπισκέψεις καὶ ἡ χορηγία τοῦ ἐνταῦθα Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Χρυσοσπηλαιωτισσῆς, εὐγενῶς προσφερέθησα, ἐψάλλεν ἐπικαιρὰ ἀναστάσιμα ᾠσματα καὶ ὕμνους θρησκευτικοίς.

Βαθεῖα ὑπῆρξεν ἡ προξενθεῖσα εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἐντύπωσις καὶ χαρακτηριστικαὶ αἱ ἐκδηλώσεις αὐτῶν ἐκ τῆς δημοουρηθείσης ἐκείνης θρησκευτικῆς ἀτμοσφαιρας.

Δι' Ἐγκυκλίου τοῦ Προέδρου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Διμασκηνοῦ πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας καθίσταται γνωστὴ ἡ ἐναρξίς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας Νόμου καὶ παρακαλοῦνται οἱ Σεβασμιώτατοι, ὅπως σχηματίσουν τὰ ὑπὸ τοῦ νεοῦ Νόμου προβλεπόμενα τοπικὰ Συμβούλια τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Δι' ἐτέρας δ' Ἐγκυκλίου τοῦ Μακαριώτατου πρὸς τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια παραγγέλλονται ταῦτα ὅπως τοῦ λοιποῦ μὴ ἐγκρίνωσι τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν ἱερῶν

Ναών άνευ άναγραφής έν αυτοίς του διά την Άποστολικήν Διακονίαν υπό του Νόμου 976 1946 καθοριζόμενου ποσοστού επί των άκαθαριστών έσόδων των 'Ι. Ναών.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Μυτιλήνης

Προνοία της Ιεράς Μητροπόλεως διενεργηθέντος έράνου έλαιού διά τας κανδήλας του Παναγίου Τάφου και των λοιπών Ιερών έν Παλαιστήη-προσκυνημάτων, άπιστάλη έκ Μυτιλήνης εις τό Πατριαρχείον 'Ιεροσολύμων ποσότης χιλιάδων οκάδων έν σπουδή, καθ' όσον ό άγιος Τάφος είχεν άπρμείνει άνευ έλαιου, βραδύτερον δέ θά άποσταλή και ή υπολειφθείσα ποσότης. Τάς δαπάνας της άποστολής κατέβαλε τό Πρακτορείον της 'Ακτοπλοίας μερίμνη του κ. 'Αθαν. Μανουηλίδου και ό έν Μυτιλήη πράκτωρ κ. 'Αθων. Χαραλάμπους, πρόσ ούς, ώς και πρόσ πάντας τούς βοηθήσαντας, ή Α.Σ. ό Μητροπολίτη, Μυτιλήνης κ. 'Ιάκωβος εξέφρασε τας θερμάς της 'Εκκλησίας ευχαριστίας διά τά εύσεβόφωνα αυτών αιοθήματα.

Η Α.Θ.Μ. ό Πατριάρχης 'Ιεροσολύμων διά τηλεγραφήματος αυτου πρόσ την Α.Σ. εξέφρασεν ευγνώμονας ευχαριστίας της Σιωνίτιδος 'Εκκλησίας.

—Τού μυστηρίου της 'Εξομολογήσεως διακονουμένου μέχρι τούδε υπό του Πρωτοσυγκελλεύοντος αίθεο. 'Εμμανουήλ Μυτιληναίου και δύο άλλων πνευματικών, ένεκα του γήρατος των δύο τελευταίων και της παρατηρούμενης ανάγκης πρόσ τακτικότεραν έξυπνήτην των πιστών όλοκληρου της έπαρχίας ή Α. Σ. ό Μητροπολίτη κ. 'Ιάκωβος έγνω να αύξηση τον αριθμόν των έξομολογητών. 'Οθεν όρισας τούς υποψηφίους, άνέθηκεν ειςτόν Πρωτοσυγκελλεύοντα την προπαίδεισιν αυτών, εις σειράν δέ συγκεντρώσεων άνεπτύχθησαν πρόσ αυτούς θέματα σχετικά πρόσ την αναγκαιότητα, την σημασίαν και τας προϋποθέσεις του Μυστηρίου, πρόσ την ψυχολογίαν των έξομολογουμένων και την άκρόουθητέαν δι' έκάστην κατηγορίαν μέθοδον. 'Επίσης οι υποψήφιοι έδιδάχθησαν τά της εύθύνης και του καθ' όλου έργου του πνευματικού πατρός, την προσαρμογήν πρόσ τας σημερινάς οικογενειακάς και κοινωνικάς συνθήκας και τά του συντονισμού της τε διδασκαλίας και των επιτιμίων εις την αντιμετώπισιν της ποικιλομόρφου συγχρόνου άμαρτίας.

Μετά την λήξιν των μαθημάτων ό Σεβ. Μητροπολίτης χειροτεθήσας διώρισε διά κανονικών ένταλτηρίων ώς πνευματικούς πατέρας και τούς δέκα υποψηφίους.

Μητρόπολις Σύρου

Γράφουσιν ήμίν έκ Σύρου εξαίροντες τον θρησκευτικόν ζήλον και την βραθειαν κατάν ξιν, μεθ' ών ό όρθόδοξος λαός της πρωτεύουσής των Κυκλάδων νήσου έπλήρου τούς ναούς και καθ' άπασαν μέν την Μεγάλην 'Εβδομάδα, μάάλιστα δέ κατά τας ήμέρας των άγιών του Σωτήρος Παθών και της 'Αναστάσεως «συντελούσης κατά μέγα μέρος και της εισέτι παρατάσως, ώς μη ώφελε, της έσωτερικής κοινωνικής μας άκαταστασίας και της καταπιεζούσης τούς πάντας άβεβχιότητος της αύριον». 'Εντύπωσιν αγαθήν προύκάλεσεν ή κατά χιλιάδας προσέλευσις των πιστών εις τό μυστήριο της θείας Ευχαριστίας έξ όλων των τάξεων και των ηλικιών. Εις την έξομολόγησιν και την θείαν Μετάληψιν προσήλθε σχεδόν όλοκληρος ό μαθητικός κόσμος των κατηχητικών σχολείων μετά των Κατηχητών και των Κατηχητριών, επίκαιρα δέ Ιερά κηρύγματα έγένοντο εις πάντας τούς ναούς της νήσου πρωτοστατούντος εις τούτο του Σεβ. Μητροπολίτου Σύρου κ. Φιλαρέτου, έκ περιτροπής χοροστατούντος, Ιερουργούντος και διδάσκοντος, Ιδία δέ κατασυγκινήσας τό έκκλησίασμα διά των τη Μ. Πέμπτη και τη Μ. Παρασκευή πρόσ του 'Εσταυρωμένου θαυμασιών διμιλιών του. Και ή μετά του 'Επιταφίου δέ έξόδιος μέχρι της πλατείας Μισούλη λιτάνευσις έγένετο μετά σεμνης μεγαλοπρεπείας τη συνοδεία άπασών των άρ-

χών της νήσου και των μυριάδων πιστών και ή τελετή της 'Αναστάσεως ώς και ό 'Εσπερινός της αγάπης διεξήχθησαν έν κατανυκτικώ συναγεμώ, τού Σεβ. Μητροπολίτου έν έορτίω προσφωνήματι πρόσ τά πλήθη μνησθέντος των άγώνων και παθμάτων του έθνους κατά τά επί αιώνας μαρτύρια του ύποδούλου Γένους.

'Επί ταις έορταίς ό Σεβ. Μητροπολίτης έπισκέφθη τό νοσοκομείον, τά άστυνομικά τμήματα, την Σχολήν 'Εφείδρων 'Αξιωματικών, τά 'Ορφανοτροφεία τούς έν φυλακαίς, τώ 'Ασύλω και τώ Γηροκομείω, εις τούς τροφίμους αυτών άποτείνας λόγους παραμυθίας και ένθάρρύνσεως και διανείμας πασχάλια δώρα, παραθείς δέ πλούσιον γεύμα εις τούς ήμετέρους και ξένους πολιτικούς έξορίστους.

Τη Κυριακή του 'Αντίπασχα ό Σεβ. Μητροπολίτης έτέλεσε την θείαν Ιεουργίαν έν τώ πανηγυρίζοντι την επέτειον αυτου ναώ της 'Αναστάσεως, καθ' ήν τον πανηγυρικών της ήμέρας ειπεν ό έτερος των Ιεροκηρύκων της Ιεράς Μητροπόλεως Πανσο. 'Αρχιμ. Στυλιανός Κορνάρος, όστις τυγχάνει και Διευθυντής των Κατηχητικών Σχολείων της πόλεως.

Μητρόπολις Μαρωνείας—Θάσου

Η Α. Σ. ό Μητροπολίτης Μαρωνείας—Θάσου κ. Βασίλειος προστάς πασών των Ιερών ακολουθιών και τελετών της Μεγ. 'Εβδομάδος ώμίλησεν επίκαιρως πρόσ τό έκκλησίασμα κατά τε την Μεγ. Παρασκευήν και τη Κυριακή του Πάσχα, έπισκεφθείς δ' επί ταις έορταίς το νοσοκομείον και τας φυλακάς της Κομοτηνής και τον Παιδικόν Σταθμόν, διένειμε πασχάλια δώρα, διέθεσε δ' έκ του Γαμείου 'Ελέους πρόσ τούς άπόρους ύπέρ τας 500.000 δραχμάς.

Μητρόπολις Γρεβενών

'Εν μακρῶ 'Εγκυκλίω άπολυθείση άμα άρχομένω τώ νέω έτει πρόσ τον κληρον και τον λαόν της έπαρχίας αυτου ό Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενών κ. Θεόκλητος έξιστορών τας φρικτάς δοκιμασίας, ως ή μαρτυρική αυτή περιοχή υπέστη υπό τον ζυγόν των Ιταλών και των γερμανών, έκθεμελιωσάντων την τε πόλιν των Γρεβενών και πάντα σχεδόν τά χωρία, έκδιηγείται ειτα την αφινιδίως ένσκήψασαν μεγάλην συμφοράν της υπό έλληνικών, δυστυχώς, συμμοριών όλοκληρωτικής έξοντώσεως οικογενειών έμμενουσών εις τας έθνικάς παραδόσεις, διά σφαγών και άλλων φρικωδών έγκλημάτων. 'Ως Ποιμενάρχης Ιστάμενος έξω των κομματικών έρίδων ό Σεβ. Μητροπολίτης έσπευσε να συστήση πρόσ πάντα τά πνευματικά αυτου τέκνα όμόνοιαν έφ' όσον ύπάρχονδ πολλά ειρηνικά μέσα διαφωτισμού και προαγωγής της δικαιοσύνης, διότι «υπέράνω των μικροφιλοδοξιών μας, των μικροσυμφερόντων μας και των έκδικήσεων της στιγμής Ισταται ή 'Ελλάς, τό μεγαλούργημα τούτο των αιώνων, τό όποίον πρέπει να σεβασθώμεν και προσσπίσωμεν». Συμβουλεύει, λοιπόν, ή Α. Σ. να θυσιάσουν πάντες τούς εγωΐσμούς των με τό σύνθημα να αποθάνουν τά πάθη μας διά να ζήση ή 'Ελλάς. «'Οσοι έχετε παραπλανηθή από διάφορα άπάτηλά συνθήματα και έλάβατε τά όπλα—λέγει τελευτών ό Μητροπολίτης πρόσ τούς πλανηθέντας—σταθήτε πρόσ στιγμήν.. Την 'Ελλάδα δυστυχώς κτυπάτε. Τά βλήματά σας την εξασθενίζουν περισσότερο. Παύσατε, λοιπόν, τό πύρ, σβύσατε τό άδελφοκτόνον μίσοσ, ένταχθήτε εις την γραμμήν του έθνους, επιστρέψατε εις τας οικογενείας σας και άποκατασταθήτε τίμιοι πολίται... Ούτω πράττοντες, θά αποδείξητε ότι δέν είσθε όργανα διευθυνόμενα έξωθεν πρόσ βλάβην της 'Ελλάδος, άλλα ότι είσθε έλληνες θέτοντες υπέρ των άλλων τό συμφέρον της πατρίδος, ή όποία ύπέρ πδσαν άλλην έποχήν έχει ανάγκην της όμονοίας και συνεργασίας όλων των τέκνων της.»

—'Εξ άφορμής των ληφθέντων περι κατευνασμού μέτρων ό Σεβ. Μητροπολίτης, έπισκεφθείς έν συνοδεία των στρατιωτικών και των πολιτικών άρχών και άλλων έγκρίτων της πόλεως τούς κρατούμενους, άπήύθυε

πρός αυτούς θερμάς νουθεσίας περί τῆς περαιτέρω πολιτείας των μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν.

—Ἡ ἀπὸ μακροῦ ἀρξαμένη ἐπισκευὴ καὶ ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τοῦ ἐτοιμορρόπου Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Γρεβενῶν βραίνει πρὸς τὸ τέρμα. Ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται διὸ ὁ ναὸς οὗτος ἀποτελεῖ σέμνωμα καὶ καύχημα δι' ὅλοκληρον τὴν βόρειον Ἑλλάδα.

—Μὴ ὑπάρχοντος καθηγητοῦ τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Γρεβενῶν ἡ Α. Σ. ὑπεχρέωσε τὸν Ἱεροκήρυκα τῆς ἐπαρχίας Ἀρχιμ. Αὐγουστίνου Καντιώτην, ἐπινεύσει καὶ τοῦ Γυμνασιάρχου, νὰ ἀναδεχθῇ τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν μαθητῶν καὶ τῶν γονέων των. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῆς Μέσης διέταξε τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἱεροκήρυκος, ἐδήλωσε δ' ὅτι ἀπέσπασε διὰ τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν φιλόλογον (!), ὅστις ὅμως οὐδὲ κἄν ἐνεφανίσθη, ἡ Α. Σ. διευαρτηρήθη πρὸς αὐτόν, δ' ἐγγράφου δὲ ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸν λόγον, δι' ὃν κατηγορήθη ἐν τῷ Γυμνασίῳ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, ὅπερ εἶχεν ἀναλάβει ἀμισθὶ ὁ Ἱεροκήρυξ.

—Ἡ Α. Σ. ἀπήλυθε πρὸς τὴν κυβερνήτην Ὑπόμνημα μακρότατον περὶ τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς πόλεως Γρεβενῶν.

Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Τῆ 24 λήξαντος μηνὸς ὁ Σεβ. Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος προέστη ἐν Τατοῖς τῆς κηδεύσεως τῆς σοροῦ τοῦ ἀειμνήστου Ποίητος τῆς Ἑλλάδος Ἀνδρέου. Ταύτην παρηκολούθησεν ἡ Α.Μ. ὁ Β.Χ.Ι.εὐς, ἡ πριγκίπισσα Ἀνδρέου καὶ τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Μητρόπολις Μεσσηνίας

Κατὰ τὸ ἐν μηνὶ Μαρτίῳ συγκροτηθὲν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ οἴκῳ Β' συνέδριον τῶν Ἀρχιερατικῶν Ἐπιτρόπων, ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος ὁμιλήσας πρὸς τοὺς εἴκοσιν Ἀρχιερατικοὺς Ἐπιτρόπους ἀνέπτυξε τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα, ὅποια εἶνε τὸ ἔργον τῶν Κυριακῶν Σχολείων, τὸ θεῖον Κήρυγμα, ἡ ἱερά Ἐξομολόγησις, ἡ θέσις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ κοινῶνίᾳ, τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ὁ Χιλιασμὸς, ὡς καὶ τὰ διοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ τῶν ἱερῶν ναῶν, περὶ ὧν ἐδόθησαν αἱ κατάλληλοι ὁδηγίαι. Οἱ Ἐπιτροποὶ παρηκολούθησαν καὶ ὑποδειγματικὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

—Πρὸς καθοδήγησιν τῶν Πνευματικῶν διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως ἡ Α. Σ. ἐξέδωκεν εἰς τεύχος φέρον τὸν τίτλον «Ὁδηγὸς Πνευματικοῦ» τὴν περὶ τῆς ἱεράς Ἐξομολογήσεως εἰσηγήσιν, τὴν γενομένην εἰς τὸ ἐν Μεσσήνῃ Ἱερατικὸν συνέδριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΛΕΩΣ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Κύπρου, κενώσεως τῆς Μητροπόλεως Ἀυστραλίας διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Τιμοθέου εἰς τὴν Μητρόπολιν Ρόδου, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπέλεξε Μητροπολίτην Ἀυστραλίας τὸν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εὐδοκίμως διακονοῦντα ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινότητι τῆς Μεμβούρνης Πανασ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Θεοφύλακτον Παπαθανασόπουλον.

—Ἀφικόμενοι εἰς Ἀθήνας ἐκ Κύπρου ἀπῆλθον εἰς Ἅγιον Ὄρος ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἰμβρου Ἰάκωβος, Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος καὶ Περμάμου Ἀδαμάντιος.

—Τῆ 24 λήξαντος μηνὸς ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἐξ Ἀυστραλίας ὁ νέος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Τιμόθεος.

—Ἐκ τῆς «Ὁρθοδοξίας» τοῦ τελευταίου τριμήνου τοῦ παρ. ἔτους πληροφοροῦμεθα, ὅτι, μετ' εἰσηγήσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ περὶ παρακλήσεως 100.000 ὀρθοδόξων λεττονῶν ἐν Γερμανίᾳ ὀρθοδόξων προσφύγων ὅπως τεθῶσιν ὑπὸ τὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ὑπ' αὐτὸν Ἐξαρχίας Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ἁγία καὶ ἱερά Σύνοδος μετὰ μελέτην τοῦ

ζητήματος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ἐν λόγῳ πρόσφυγες εὐρίσκονται ἐπὶ ἐδάφους τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐνέκρινε τὴν ἀποδοχὴν τῆς αἰτήσεως αὐτῶν, ἀνεκοινώθη δ' ἀπόφασις πρὸς τὸν Σεβ. Θυατείρων.

—Γράμμα τῆς Ἱεράς Κοινοτήτος τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀνακρινούσης τῆ Ἱερά Συνόδῳ ἀπόφασιν αὐτῆς περὶ ἐπελάσεως ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἐξ ἐκείνων μοναχῶν λόγῳ ἀνοικείου καὶ ἀνευλαβοῦς πρὸς τὴν Ἱ Κοινότητα συμπεριφοράς, ὡς καὶ σχετικῆ ἔκθεσις τῶν μοναχῶν τούτων διαμαρτυρομένων κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, παρεπέμφθησαν ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην καὶ εἰσηγήσιν.

—Περὶ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου τοῦ λήξαντος ἔτους ἀφίκετο ἐξ Ἑλλάδος εἰς ΚΠολιν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βιζύης κ. Χριστοφόρος πρὸς διακανονισμὸν προσωπικῆς αὐτοῦ ὑποθέσεως, ἐπισκεθῆεις δὲ τὴν Α.Θ.Π. ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ὑπέβαλεν αὐτῇ τὰ σεβάσματα του. Ἐπὶ σχετικῇ δ' αἰτήσει αὐτοῦ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 19 Δεκεμβρίου ἤρε τὴν ἐν καιρῷ ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τῆς ἀργίας.

—Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος καθήρεσεν ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν καὶ τοῦ κληρικῶν οἰκίσματος τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀρχιμανδρίτην Ἰωακείμ Πελεκανίδην καὶ τὸν τῶμας τριτεῦοντα τῶν Πατριαρχικῶν διακόνων Χρισόστομον Καρατζᾶν.

—Καθ' ἃ ἀναγράφουν οἱ «Ἐκκλησιολογ. Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διώρισεν Ἐξαρχον τῶν ἐν Παρισίοις καὶ καθ' ὅλου ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ὀρθοδόξων ρώσων τὸν ρώσον Ἀρχιεπίσκοπον Βλαδίμηρον εἰς διαδοχὴν τοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγουστοῦ παρ. ἔτους τελευτήσαντος Μητροπολίτου Εὐλόγιου. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὁ Μακαρ. Πατριάρχης Μόσχας διώρισεν ὡς ἔξαρχον αὐτοῦ διὰ τοὺς ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ὀρθοδόξους ρώσους τὸν Μητροπολίτην Σεραφεῖμ, τὸν ὁποῖον ὅμως αἱ ἐν Γαλλίᾳ ρωσικαὶ κοινότητες ἠρνήθησαν νὰ δεχθοῦν, ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὸν Μητροπολίτην Βλαδίμηρον ὡς κανονικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἀνευχεθέντες ταυτοχρόνως εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ τῆς παρακλήσεως ὅπως ἐξακολουθῇ νὰ θεωρῇ αὐτὰς τεταγμένας ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Οὗτω σήμερον ὑφίστανται δύο ἄσχετοι πρὸς ἀλλήλους ρωσικοὶ Ἐξαρχοὶ ἐν Παρισίοις, πλὴν δ' αὐτῶν ὑπάρχει ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ ὁ ρώσος Ἐπίσκοπος Ναθαναὴλ Ἀββάφ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἀντιπροσώπου τοῦ ρώσου Μητροπολίτου Ἀναστασίου.

Κρήτη. Καθ' ἃ ἀναγράφει ἡ «Ἀναγέννησις» τῆς Ἐπισκοπῆς Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου, ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος κ. Ἀγαθάγγελος ἐν τῇ μερίμνῃ του ὅπως ἡ πνευματικὴ κίνησις τῶν Χανίων ἐπεκταθῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐκάλεσε τοὺς ἐφημερίους τῆς ὑπαίθρου ὅπως, ὅσοι τούτων δὲν ἔχωσι πλήρως καταρτισθῇ διὰ τὸ ἔργον τοῦ Κατηχητοῦ, προσέρχονται δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ ἀκροῦνται τῶν σχετικῶν μαθημάτων. Ὁμοίως ἐκλήθησαν τῇ ὑποδείξει τῶν οἰκείων ἐφημερίων ἐξ ἐκάστης Κοινοτήτος νέοι κατάλληλοι διὰ τὴν ἐκπαίδεισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὅπως ἐκάστην Δευτέραν καὶ Σάββατον προσέρχονται εἰς τὰ Γραφεῖα πρὸς καταρτισμὸν των διὰ τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροψάλτου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐκ τοῦ ἄρτι ληφθέντος ἐξ Ἱεροσολύμων τελευταίου τεύχους τοῦ λήξαντος ἔτους τῆς «Νέας Ζιῶν» πληροφοροῦμεθα τὰ κατὰ τὴν «τελετήν τῆς Βασιλόπτητος» τῆ παραμονῆ τοῦ νέου ἔτους τελεσθέντα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καὶ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει ἐλλήνων, νοτιοσλαύων καὶ ἀγγλῶν ἐπισήμων. Κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου γενομένην προσφώνησιν, ἀνεσκοπήθη ἡ διὰ τῶν αἰῶνων ἐν τῇ

παραφυλακῆ τῶν ἀνά τὴν Ἁγίαν Γῆν ἱερῶν Προσκυνημάτων ἐκκλησιαστικῆ καὶ πνευματικῆ καθ' ὄλουθ' αἰσῆς τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἥτις «συνεχίζει ἀδιαπάστως τὸν βίον αὐτῆς μέχρι σήμερον, φέρουσα ἐν τῷ σώματι αὐτῆς τὰς οὐλὰς, τοὺς μώλωπας καὶ τὰ στίγματα τῆς πάλης τῶν αἰώνων, ταχθεῖσα λίθος ζῶν, ἐκλεκτὸς τῷ Θεῷ, ἔντιμος, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον εἰς περιποίησιν, εὐπρέπειαν καὶ λειτουργίαν τῶν προσκυνημάτων». «Στραφήτε—εἶπε σὺν ἄλλοις ὁ Πατριάρχης—στράφητε πρὸς Ἀνατολάς, Δυσμάς, Βορρᾶν καὶ Νότον, καὶ πανταχοῦ θὰ εὕρητε ζωντανὰ μνημεῖα τῶν κόπων καὶ ἀγρυπνιῶν, τῶν ἀγῶνων καὶ ἀγωνιῶν τοῦ Ἁγιοταφίτου, ὅστις τὰ ἐλέη τοῦ εὐλαβοῦς προσκνητοῦ μετεσημάτισεν εἰς εὐπρέπη ἱερά Καθιδρόματα, εἰς Προσκυνηματα, εἰς Μονὰς, εἰς τὰ προπολεμικὰ φιλαθρωπικὰ καθιδρόματα, εἰς ἐκκλησιαστικὰ καὶ σχολὰς ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ποιμνίου». Ἄφοδ δὲ ἐν συνεχείᾳ ὁ Πατριάρχης ἐμνημόνευσεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος συντελεσθέντα, ἐπέειπε χαρακτηριστικῶς ὅτι «ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἁγιοταφίτου ἐγκλείεται εἰς «Μέγας Ἐσταυρωμένους» ὡς τὸ σύμβολον καὶ ἡ ἔμπνευσις αὐτοῦ, διότι οἱ Ἁγιοταφίται, ὡς οἱ μόνοι φύλακες καὶ τοῦ Γολγοθᾶ, δέον νὰ φέρωσι τὸν σταυρὸν ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου αὐτῶν, μὴ ζητοῦντες βοήθειαν ἀπὸ τοῦς Κυρηνάιους, ἀλλὰ κηρύσσοντες ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Ἁγιοταφίτου δὲν εἶναι βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ σταυρὸς, ἀγῶνας καὶ ἀγωνία»...

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐναντι τῶν προσπαθειῶν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ὅπως οἱ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἁγίου Φραγκίσκου Θεόφιλον ὀρθόδοξοι ἐν Ἀμερικῇ ῥῶσοι προσχωρήσωσι πρὸς αὐτό, γενικὴ συνέλευσις τῶν ρωσοαμερικανῶν, συγκροτηθεῖσα ἐν Cleveland Ohio κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον, ἀπέφασιν ὅπως ἀναγνωρίσῃ μὲν τὸν Πατριάρχην Ἀλέξιον ὡς πνευματικὴν κεφαλὴν τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὀρθοδόξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως αὐτὴ κατέχη τὴν ἥν ἤδη κέκτηται ἐν Ἀμερικῇ διοικητικὴν αὐτονομίαν. Εἰς ἀπάντησιν τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, κατὰ βάσιν ἀποδεχθὲν τὸν ἐν λόγῳ ὄρον, ἀνεκοίνωσεν ὅτι πέμπεται εἰς Ἀμερικὴν ὁ Μητροπολίτης Λένινγκραδ Σεβ. Γρηγόριος, ὅπως μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Σεβ. Θεοφίλου καθορίσωσι τὰς λεπτομερείας τῆς ἀξιοῦμένης αὐτονομίας. Ἐπιτροπὴ, ἐκλεγείσα ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, τοῦ Cleveland, ἀσχολεῖται ἤδη περὶ τὴν ἐκπόνησιν νέου Κανονισμοῦ τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὀρθοδόξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ δημοκρατικῶν βάσεων.

— Ἀπὸ τῆς τῷ 1943 ἀποκαταστάσεως τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου ἐπιτέρας ἡ ἀνασῶστασις ἱερατικῶν Σεμιναρίων καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν, οὕτω δὲ περὶ τὰ μέσα Ἰουνίου τοῦ 1944 τὸ πρῶτον Θεολογικὸν Ἰνστιτούτον ἤρξατο λειτουργοῦν ἐν Μόσχᾳ πρὸς προπαρασκευὴν κλήρου δι' ὅλα τὰ υορφατικά στάδια, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον δὲ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ ἐν τῇ διασήμεν παρὰ τὴν Μόσχαν Λαύρα τοῦ ἁγ. Σεργίου, τῆ ἐπ' ὄνοματι τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀνεγερθεῖσα, ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως καταργηθεῖσα Ἀνωτάτη Θεολογικὴ Ἀκαδημία ἐπανελάβε τὴν λειτουργίαν τῆς, ἀνασυνεστήθησαν δὲ καὶ τὰ παλαιὰ ἐν Λένινγκραδ καὶ Κιέβῳ ἐκκλησιαστικὰ σεμινάρια. Τὴν ἔλλειψιν θεολογῶν καθηγητῶν ἀνεπλήρωσαν κινεζοὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως φυγόντων ἐκ Ρωσίας καὶ νῦν δεχθέντων νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας τῶν εἰς τὴν ἀναδιοργανουμένην Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ τινες ἄλλοι θεολόγοι ἀναμενόμενοι ἐκ Σερβίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φιλανδίας, διὰ σειράς θεολογικῶν διαλέξεων.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ἠγγέλθη προχθὲς ἐκ Λευκωσίας Κύπρου ὅτι ὁ ἐπὶ δεκατέτρατιαν χρηματίας Τοπότηρῆτής τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος παρρητήθη τῆς θέσεως ταύτης, ἐδήλωσε δ' ὅτι

προτίθεται ἐφεξῆς νὰ ἰδιωτεύσῃ ἐν μονῇ τοῦ Ἁγίου Ὁρου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐν τοῖς Ἀνδινεῖσις ἐκκλησιαστικοῖς περιοδικῶς δημοσιεύεται ἀνασκόπησις τῆς ἀνά τὰς ἐν τῇ Ἑγγύς Ἀνατολῇ περιουσίας τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἐκασταχοῦ Ἐκκλησιῶν περὶ τῆς μελλούσης οἰκουμενικῆς ἐκκλησιαστικῆς Συνδιασκέψεως καὶ βυλιδοσκόπησιν τῆς ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν εἰς αὐτὴν διαθέσεως. Ἡ Ἀντιπροσωπία ἔμεινεν ἀπολύτως ἱκανοποιημένη ἐκ τῆς πανταχοῦ ἐπιδειχθείσης συμπαθείας πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἔργον καὶ ἐκ τῆς προθυμίας πρὸς συμμετοχὴν εἰς αὐτό. Ἡ Ἀντιπροσωπία ἐν Αἰγύπτῳ ἐπεσκέφθη καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Κοπτῶν ἐν Καίρῳ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Βαλέτα Ἀνθολογία τῆς δημοτικῆς πεζογραφίας. Τόμος πρῶτος, ἀπὸ τὸ Μαχαίρα ὡς τὸ Σολωμο 1840-1827. Ἐκδότης Πέτρος Ράνος. Ἀθήνα 1947 (σελίδες 66).

Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου: τετραμηνιαία νομοκανονικὴ ἐπιθεώρησις. Ἔτος Β' 1947, τεύχος 1ον. Ἰδιοκτησία—Διεύθυνσις Δρ. Παναγ. Γ. Παναγιωτάκος. Ἀθήνα 1947.

Συμφωνίου Ἐστρατιάδου Μητροπολίτου πρ. Διοντοπόλεως, Ποιηταὶ καὶ ἑμνογράφοι τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Τόμος Α' Οἱ Ἱεροσολυμίται ποιηταί. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Νέας Σιών» Ἱεροσόλυμα 1940, σελίδες Κ'+880).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὀδὸς Μοσχονησιῶν 12Α Ἀθῆνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Συμδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησίας», Ἀθῆνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Οὐδεμία ἀτῆσις πρὸς ἐγγραφὴν λαμβάνεται ὑπὸ ὄψιν ἀν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Ἡ ἐπὶ πλέον καθυστέρησις τῶν συμδρομῶν θὰ συνεπαγάγῃ τὴν διακοπὴν τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ ἦν εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνου δόσεως τοῦ χάρτου.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομ. ἐπιταγῆς νὰ ἀναγράφουν ὀπισθεν αὐτῆς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ τὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησίας» Φιλοθέης 19.

Ἰδέσμευατάτους Μελέτιον Ρόκιαν Βάρθρον Χαλκιδικῆς, Νικόλαον Ἀνδριόπουλον Πάτρως αἱ διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήσαν. Ἐκκλησ. Συμβούλιον Πλατάνου Ναυπακτίας ἡ διευθύνσις τοῦ ἱεροῦ Π. Κατασούνη ἐτακτοποιήθη.—Ἰδ. Κωνστ. Ἰ. Ζυγούρη Σκλήθρον Γραβιάς.

Ἡ διακοπὴ τοῦ φύλλου δὲν πρυλλθεν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῆς «Ἐκκλησίας», ἀλλ' ὀφείλετο εἰς τὸ ὅτι ἡ ταμιακὴ Κατάστασις Παρνασσίδος τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου παρ. ἔτους εἶχε παραλείψει τὸ ὄνομά σας. Πάντα τὰ φύλλα τοῦ ἐν. ἔτους σας ἐστάλησαν, καὶ ἐφεξῆς δὲ θὰ λαμβάνετε τὸ φύλλον τακτικῶς. Ὡς πρὸς τὰ παραπάνω σας, παρακαλοῦμεν νὰ ἀναγνώσετε ἐτι ἀπαξ τὰ εἰς τὰς σελίδας 50 καὶ 51 τοῦ φύλλου τῆς 15 Ὀκτωβρ. 1946 δημοσιευθέντα, ὡς καὶ τὴν ἐν σελ. 123 τοῦ φύλλου τῆς 3 Ἀπρ. ἐν. ἔτους ἐπιστολήν. Ὅτι ζητεῖτε ἀπὸ τὴν «Ἐκκλησίαν» τὸ κάμνει ἤδη ἡ ἐπίσημος ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ, συστηματικῶς με σπογγὴν ἐνεργοῦσα δι' ἀμέσου ἐπαφῆς πρὸς τοὺς ἀρμόδιους. Ὡστε μὴ νομίζετε ὅτι εἶνε ἐγκαταλελειμμένοι ὁ Κλήρος.—Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον Ἀγ. Ἀποστόλων Ἀν. Φραγκίστας' ἐλήφθησαν δοχ. 10.000.—Ἀρχιεπ. Ἐπίτροπον Κύθνου' ἐτησίαν συνδρομὴν νῶν ἁγ. Ἰωάννου Θεολόγου, ἁγ. Τριάδος Κύθνου καὶ ἁγ. Ἀποστόλων Ἀρκαπιδος ὡς σθη εἰς 10.000 δραχ. δι' ἕκαστον.—Ἰδέσ. Κωνσταντίνου Μουσουργίην Παναγιάν Πεδιάδος Κρήτης, διὰ νὰ ανταξιοδοτηθῆτε πρόπει νὰ καταθέσῃτε ὀφειλό-

μενα ασφάλιστρα εκ δραχ. 70.0000 περίπου. Η μηνιαία σύνταξις ανέχεται σήμερα εις δραχμάς 80.000.

Πάσα μεταβολή διευθύνσεως δεον να μάς ανακοινουται μετ'εως, **σημειουμένης απαιρητήτως τής θέσεως, εξ ής ή μετάθεσις. "Ανευ τής σημειώσεως ταύτης αποβαίνει αδύνατος ή αποστολή του φύλλου εις την νέαν διεύθυνσιν.**

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι Μητρόπολις Ναυπακτίας και Εύρυτανίας

Προκειμένου να προβώμεν εις ανάδειξιν υποψηφίων προς εκλογήν έφημερίου του ένοριακού ιερού ναού «Αγίου Νικολάου» Πλατάνου Ναυπακτίας, καλούμεν τους βουλομένους να καταλάβωσι την κενήν ταύτην θέσιν τακτικού έφημερίου, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως υποβάλωσιν ήμιν τα υπό του νόμου οριζόμενα πιστοποιητικά προκειμένου ν' ανακηρύξωμεν αυτούς υποψηφίους έφημερίου του έν λόγω ένοριακού ιερού ναού. Ναυπακτος τή 15)3)1947.

† Ο Ναυπακτίας και Εύρυτανίας Χριστοφόρος

Ι. Μητρόπολις Ηλείας

Έχοντες υπ' όψει τας διατάξεις των άρθρων 46, 47 και 48 του υπ' αριθ. 2200)1940 Αναγκαστικού Νόμου «περί ιερών ναών και έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν τής κενής έφημεριακής θέσεως του ιερού ναού Αγίου Δημητρίου Κοσκινά, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό του νόμου οριζόμενα προσόντα προς κατάληψιν τής ως άνω θέσεως, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως του παρόντος υποβάλωσιν ήμιν τα δικαιολογητικά των, προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν αυτών ως υποψηφίων. Έν Πύργω τή 12 Απριλίου 1947. † Ο Ηλείας Γερμανός

Έχοντες υπ' όψει τας διατάξεις των άρθρων 46, 47 και 48 του υπ' αριθ. 2200)1940 Αναγκαστικού Νόμου «Περί ιερών ναών και έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν τής κενής έφημεριακής θέσεως του ιερού ναού Πρωφήτου Ηλία Μάγου, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό του Νόμου οριζόμενα προσόντα προς κατάληψιν τής ως άνω θέσεως, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως του παρόντος, υποβάλωσιν ήμιν τα δικαιολογητικά των, προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν αυτών ως υποψηφίων. Έν Πύργω τή 21η Απριλίου 1947. † Ο Ηλείας Γερμανός

Ι. Μητρόπολις Θεσσαλίας και Φαναριοσάλων

Έχοντες υπ' όψει το άρθρον 46 του Αναγκ. Νόμου 2200 «περί ιερών ναών και έφημερίων», προσκαλούμεν τους βουλομένους να καταλάβωσι την χηρεύουσαν θέσιν τακτικού έφημερίου τής ένορίας του χωρίου Πετρίνου, όπως εντός μηνός από σήμερα υποβάλωσιν εις τα Γραφεία μας τα υπό του άρθρου 48 του αυτού νόμου οριζόμενα δικαιολογητικά έγγραφα των προσόντων αυτών προκειμένου να προβώμεν εις ανακήρυξιν υποψηφίων διά την άνω ένοριαν. Έν Καρδίτση τή 9η Απριλίου 1947

† Ο Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων Ίεζεκιήλ

Ι. Μητρόπολις Λαρίσης και Πλαταμώνος

Προκειμένου να ανακηρύξωμεν υποψήφιον διά την πλήρωσιν τής κενής οργανικής θέσεως ενός έφημερίου του έν Μελίση Ι. ναού τής Ζωοδόχου Πηγής, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό των θείων και ιερών κανόνων και των κειμένων νόμων απαιτούμενα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως υποβάλωσιν ήμιν τα νομοσιμμένα δικαιολογητικά διά τα περαιτέρω, Έν Λαρίση Απρίλιος 1947.

† Ο Λαρίσης Δωρόθεος

Ι. Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας.

Στερομένης τής ένορίας Χοβόλης τακτικού Έφημερίου καλούμεν τους βουλομένους να καταλάβωσι την θέσιν

ταύτην και έχοντας τα νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις το περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» (Γραφεία Αρχιεπισκοπής), υποβάλωσιν ήμιν τα υπό του άρθρου 48 του αναγκαστικού Νόμου 2200 «περί Ιερών Ναών και Έφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' όσον μετά ταύτα θέλομεν προβή εις την ανακήρυξιν των υποψηφίων. Άγιον τή 25 Απριλίου 1947.

† Ο Καλαβρύτων και Αιγιαλείας Άγαθόνιος

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ Τ.Α.Κ.Ε.

Η εϊσπραξις των συνδρομών των Ι. ναών υπέρ του περιοδικού «Εκκλησία» ενεργείται κατά τον Νόμον 2200)40 υπό των κατά τόπους ΤΑΚΕ όχι δι' ιδιαιτέρων διπλοτύπων του περιοδικού τούτου, αλλά δι' ειμαίνων διά των οποίων εισπραττονται οι πόροι του ΤΑΚΕ.

Αί εισπραξις αύται εκ συνδρομών πρέπει να μεταφέρονται εις ειδικήν στήλην των μηνιαίων Καταστάσεων εισπραξεων των Τοπικών ΤΑΚΕ των υποβαλλομένων εις το Κεντρικόν (ΤΑΚΕ), όπότεν θα αποδίδονται εις το Περιοδικόν.

(Έκ τής Διευθύνσεως του ΤΑΚΕ)

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΝΑΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Συντελεσθέντος του καθορισμού των συνδρομών των ιερών ναών των επαρχιών, παρακαλούνται θερμώς τα Εκκλησιαστικά Συμβούλια αυτών όπως, συγγενούμενα μετά των Μητροπολιτικών Γραφείων, σπεύσωσι το ταχύτερον να καταβάλωσιν αυτάς εις τα Τοπικά ΤΑΚΕ.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Παρακαλούνται τα Εκκλησιαστικά Συμβούλια των ναών Αθηνών, Πειραιώς και Περιχώρων, όπως καταθέσωσιν εις το ΤΑΚΕ την συνδρομήν των υπέρ του περιοδικού «Εκκλησία», ως ειδοποιήθησαν παρά τής Γραφείων Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ίδιωτών	Δοχ.	12.000
Φοιτητών και σπουδαστών Ιερατικών Σχολών		6.000
Έξωτερικού	Δολλ.	6
Τιμή εκάστου φύλλου	Δοχ.	1.000
Προκηρύξεις εκλογής ιερέων:		
1) διά μόνην θέσιν		5.000
2) διά πλείονας τής μίας έν τή αυτή		
Προκηρύξει εκάστη προς δραχμάς		8.000
Ουδέμια Προκηρύξεις θα δημοσιευται μη συνοδευομένη υπό του αντίτιμου αυτής.		
Αί συνδρομαί προκαταβάλλονται.		

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΒΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ο Αθηνών ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ο Ύδρας-Σπετσών-Αιγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

† Ο Έδέσσης-Πελλάς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου, Ακαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Υφηγητής του Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Έν Αθήναις τόποις «Φοίνικος», Λεωνότου 4